

China en Zuid-Korea: Vriend of vijand?

Onderzoek naar het discours van
presidenten Moon Jae-in en
Yoon Suk-yeol over de
bilaterale relatie tussen
China en Zuid-Korea

Basile Moyaerts

R0759055

Masterproef aangeboden tot het behalen van de graad

MASTER IN DE VERGELIJKENDE EN INTERNATIONALE
POLITIEK

Promotor: Prof. Dr. Ching Lin Pang

Verslaggever: Prof. Dr. Bart Kerremans

Academiejaar: 2024-2025

Word count: 10.549

Abstract

Deze thesis vertrekt van de vaststelling dat de bilaterale relatie tussen Zuid-Korea en China wordt gekenmerkt door economische interdependentie en een structurele machtsasymmetrie ten nadele van Seoul. Vanuit een constructivistisch perspectief veronderstel ik dat binnenlandse politieke elites over agency beschikken om de nadelige effecten van die asymmetrie te temperen. Om te onderzoeken hoe de relatie vanuit Zuid-Koreaans standpunt wordt geframed, analyseer ik presidentiële toespraken van Moon Jae-in (2017–2022) en Yoon Suk-yeol (2022–2024). Het corpus omvat 723 speeches, China-relevante teksten zijn geselecteerd via een keywordset en thematisch gecodeerd.

De resultaten tonen drie patronen. Ten eerste vermijden beide presidenten expliciete confrontatie met Chinese 'kernbelangen' (zoals Taiwan of de Zuid-Chinese Zee) of verwijzen zij er in uiterst neutrale termen naar. Ten tweede staat economische samenwerking consequent centraal en wordt die voorgesteld als instrument om stabiliteit en welvaart te bevorderen. Ten derde koppelt Moon samenwerking aan regionalistische voorstellen en publieke-goederenagenda's, terwijl Yoon vooral inzet op trilaterale en sectorale samenwerking. Deze bevindingen wijzen op 'double hedging', retorische voorzichtigheid op gevoelige dossiers, gecombineerd met het versterken van economische en multilaterale banden. De studie is kwalitatief en doet geen causale claims.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	9
2. De politieke Zuid-Koreaanse-Chinese relaties	10
2.1. Voorgeschiedenis.....	10
2.1.1. Koude Oorlog.....	10
2.1.2. Beginnende betrekkingen tussen Zuid-Korea en de Volksrepubliek China.....	11
2.1.3. Een moeilijke periode voor de relaties tussen Zuid-Korea en China.....	12
2.2. Strategieën voor het buitenlandsbeleid.....	13
2.3. Een nieuwe relatie tussen Zuid-Korea en China.....	15
2.3.1. Moon Jae-in	15
2.3.2. Yoon Suk-yeol.....	16
2.4. Presidentiële speeches.....	17
2.5. Onderzoeksvragen.....	18
3. Theoretisch kader	19
Constructivisme als uitgangspunt.....	19
Wendt's theorie rond identiteit	20
4. Methodologie.....	21
4.1. Dataselectie	21
4.2. Overtuigingskracht	22
4.3. Codering	22
4.4. Limieten van het onderzoek.....	23
5. Resultaten	23
5.1. Frequentie.....	23
5.2. Antwoord op de onderzoeksvragen	24
5.2.1. Gevoelige onderwerpen voor China	24
5.2.2. Economische relaties	25
6. Interpretatie van de resultaten	25
6.1. Chinese kernbelangen.....	25
6.2. Streven naar betere economische samenwerking	26
6.2.1. Regionalisme.....	27
6.2.2. Covid	31
6.2.3. Handelsoorlog.....	32
6.2.4. Verdere samenwerking.....	33
6.2.5. Partners voor vrede	34
7. Conclusie	35
Bibliografie.....	36
Bronnen	36
Monografieën.....	36
Artikels.....	36

<i>Weblinks</i>	38
-----------------------	----

Dankwoord

Allereerst dank ik professor Pang voor de begeleiding bij dit onderzoek. Wat ik tijdens het schrijven van deze thesis heb geleerd, gaf me veel voldoening en verbreedde mijn blik op de wereld. Het is een voorrecht te mogen studeren en zeker om aan een tweede master te beginnen.

Mijn ouders dank ik voor de kansen die ze me gaven en voor hun steun bij mijn keuzes. Die steun voelde ik ook van mijn grootouders en de rest van mijn familie. In het bijzonder dank aan mijn opa, die me altijd aanzette om nieuwsgierig te blijven, en aan mijn oma, die telkens luisterde wanneer ik iets nieuws had ontdekt.

Daarnaast wil ik mijn vrienden bedanken. Kaat en Jade namen me mee naar schrijfsessies in de Agora en hielpen me door de momenten waarop ik het even niet meer zag zitten. Lien maakte in Noorwegen tijd vrij om naar mijn onzekerheden te luisteren en haar mening te geven.

Zonder jullie was dit niet gelukt. Dank jullie wel.

Tabellijst

Grafiek 1: Speeches van Moon Jae-in.....	24
Grafiek 2: Speeches van Yoon Suk-yeol.....	24

Lijst van Afkortingen

AIIB - Asian Infrastructure Investment Bank (Aziatische Infrastructuurinvesteringsbank)

BBP - Bruto binnenlands product

FTA - Free Trade Agreement

THAAD- Terminal High Altitude Area Defense

1. Inleiding

De relatie tussen Zuid-Korea en China omslaat een lange geschiedenis, die gedocumenteerd is tot zeker de Ming-dynastie. Na de Tweede Wereldoorlog bevonden beide landen zich aan de andere kant van de ideologische strijd tijdens de Koude Oorlog en in 1950 zelfs in oorlog met elkaar.¹ In 1992 werden de relaties tussen beiden landen genormaliseerd en werden de economische en politieke banden verder verdiept. Sindsdien bevorderen beide landen in vijf verschillende fases hun relatie met elkaar.² Recentelijk worden de relaties tussen de twee landen dus gekarakteriseerd door omvangrijke relaties zowel op economisch als politiek vlak waarvan de handel tussen de twee landen een perfect voorbeeld vormt van de omvangrijke relatie.³

Het belang van China voor de Koreaanse economie is dus onmiskenbaar, maar de relatie tussen beide landen wordt door Zuid-Korea niet als de enige belangrijke relatie gezien.⁴ Zo is Zuid-Korea één van de weinige landen die een diepgaande relatie erop nahoudt met zowel China als de Verenigde Staten. In 2017 verslechterde de relatie tussen Zuid-Korea en China nadat Zuid-Korea had aangekondigd dat het land het Amerikaanse wapensysteem THAAD op haar grondgebied ging installeren. Deze nieuwe ontwikkeling werd door China onmiddellijk afgekeurd en leidde tot een boycot door China van Koreaanse producten.⁵ Te midden van deze verslechtering van de bilaterale relaties werd in Zuid-Korea een nieuwe president verkozen, namelijk Moon Jae-in. Tijdens zijn campagne beloofde hij om de relatie tussen de Verenigde Staten en China te balanceren.⁶ Het dispuut over THAAD werd uiteindelijk in hetzelfde jaar nog uitgewerkt en de boycot op economische goederen en cultuur werd door de Chinezen opgeheven.⁷

In mei van 2022 werd Yoon Suk-yeol president van Zuid-Korea en begonnen er nieuwe spanningen op te komen tussen China en Zuid-Korea. De spanningen tussen de twee landen werd heel duidelijk op 8 juni 2023 toen de Chinese ambassadeur aan Zuid-Korea, Xing Haiming, zich negatief uitliet over de recentelijke ontwikkelingen in het land waar hij gestationeerd is. President Yoon haalde onmiddellijk uit naar ambassadeur Xing, maar tegelijk haalde een hooggeplaatste ambtenaar binnen de Koreaanse regering aan dat de relaties tussen de twee landen verder sterk moesten blijven.⁸

¹ Kai-baik Lee, *A New History of Korea* (Cambridge: Harvard University Press, 1984), 379-381.

² Min Ye, *China–South Korea Relations in the New Era : Challenges and Opportunities* (Lanham: Lexington Books, 2017), 5.

³ 'South Korea (KOR) Exports, Imports, and Trade Partners | The Observatory of Economic Complexity', geraadpleegd 25 oktober 2023, <https://oec.world/en/profile/country/kor?subnatTradeValueSelector=tradeScale0>.

⁴ Patrick Flamm, *South Korean Identity and Global Foreign Policy*, 1ste dr. (New York: Routledge, 2019), 28-31.

⁵ Christine Kim en Ben Blanchard, 'China, South Korea agree to mend ties after THAAD standoff | Reuters', geraadpleegd 25 oktober 2023, <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-missiles/china-south-korea-agree-to-mend-ties-after-thaad-standoff-idUSKBN1D003G/>.

⁶ -Hun Choe, 'South Korea Elects Moon Jae-in, Who Backs Talks With North, as President - The New York Times', geraadpleegd 31 oktober 2023, <https://www.nytimes.com/2017/05/09/world/asia/south-korea-election-president-moon-jae-in.html>.

⁷ Kim en Blanchard, 'China, South Korea agree to mend ties after THAAD standoff | Reuters'.

⁸ Scott A. Snyder, 'What's Causing the Rise in China-South Korea Tensions? | Council on Foreign Relations', geraadpleegd 25 oktober 2023, <https://www.cfr.org/in-brief/whats-causing-rise-china-south-korea-tensions>.

Deze thesis vertrekt vanuit een constructivistische benadering, waarin de politieke realiteit wordt gezien als sociaal geconstrueerd door middel van een discours en identiteitsvorming. Dit onderzoek focust zich op de presidentiële speeches van Moon Jae-in en Yoon Suk-yeol tussen 2017 en 2024. In deze speeches wordt gekeken hoe er met China wordt omgegaan en welk perspectief de Zuid-Koreaanse presidenten over China hebben. Deze thesis vertrekt vanuit het punt dat politieke leiders agency hebben over het internationale systeem en vandaar uit worden in de speeches van de presidenten thema's en stiltes onderzocht.

De centrale onderzoeksvraag luidt:

“Hoe construeren Zuid-Koreaanse presidenten hun relatie met China tussen 2017 en 2024, en hoe verhouden de economische samenwerking en gevoelige thema's zich in die relatie?”

2. De politieke Zuid-Koreaanse-Chinese relaties

2.1. Voorgeschiedenis

2.1.1. Koude Oorlog

Om een beter beeld te krijgen van het Zuid-Koreaanse beleid met China, is het noodzakelijk om eerst te kijken naar de geschiedenis van de relaties met China. Zuid-Korea en China waren van 1950 tot 1953 openlijk in oorlog met elkaar en onderhielden na de wapenstilstand in 1953 geen diplomatieke relaties. In hetzelfde jaar als de wapenstilstand ondertekende Zuid-Korea met de Verenigde Staten een gemeenschappelijk verdedigingspact, wat betekende dat Zuid-Korea tot het Amerikaans-geleide kapitalistische blok ging behoren. Als tegenreactie tekende in 1961 China met Noord-Korea een akkoord waarin stond dat China het land te hulp zou schieten als Noord-Korea militair aangevallen zou worden. In tegenstelling tot de Verenigde Staten en Japan normaliseerde Zuid-Korea de relatie met China niet in de jaren '70. Dit kwam door de onvrede van Zuid-Korea over de voortzetting van Chinese steun aan Noord-Korea. China zette deze steun voort uit vrees dat het geweld op het Koreaanse schiereiland opnieuw zou opflakkeren. Daarnaast wilde China ook niet dat de Sovjet-Unie ervoor zou zorgen dat Noord-Korea zich tegen China zou keren. De argwaan voor de Sovjet-Unie was in China in de jaren '70 gestegen en het land voelde zich zowel militair en als politiek bedreigd door Moskou. China zette dus de erkenning van Noord-Korea als enige legitieme regering op het Koreaanse schiereiland voort. De Zuid-Koreaanse president Park Chung-hee probeerde echter wel al openingen te maken en stelde in 1973 dat het land open was voor betere betrekkingen met socialistische landen.⁹ Het duurde tot de jaren '80 eer de eerste openingen tot stand kwamen en in 1983 werden de eerste gesprekken tussen de twee landen gehouden. Dat leidde eerst tot indirecte handel tussen de twee landen, maar proces intensifieerde gedurende de jaren '80.¹⁰

⁹ Ji-young Lee, 'The Geopolitics of South Korea—China Relations: Implications for U.S. Policy in the Indo-Pacific', *RAND Corporation*, 2020.

¹⁰ Ye Min, 'Understanding the Economics—Politics Nexus in South Korea—China Relations', *Journal of Asian and African Studies* 5, nr. 1 (2016), 3-4.

2.1.2. Beginnende betrekkingen tussen Zuid-Korea en de Volksrepubliek China

Deng Xiaoping, de leider van China, stelde: “Betere relaties tussen China en Zuid-Korea zijn goed voor China, omdat het economische voordelen met zich meebrengt en omdat het de relatie tussen Seoul en Taipei zou kunnen breken”. Pas in 1992 normaliseerde China de relaties met Zuid-Korea effectief. China kon dit doen nadat Noord-Korea overtuigd was dat China de socialistische zaak niet zou verlaten en zowel Noord-Korea als Zuid-Korea konden toetreden tot de Verenigde Naties. Doordat beide landen lidstaten van de VN waren geworden kon China de regering in Seoul erkennen en op hetzelfde moment de relaties tussen Zuid-Korea en Taiwan tegenwerken. Tijdens de latere jaren '90 groeiden de betrekkingen tussen de staten door middel van economische samenwerking en culturele uitwisseling.¹¹ Koreaanse studenten gingen vanaf de jaren '90 in China studeren en Chinezen in Zuid-Korea. In 2001 verstootte China Japan als tweede grootste handelspartner van Zuid-Korea en de Verenigde Staten in 2004 als grootste.¹² Nadat er in 1998 een einde kwam aan de conservatieve politiek in Zuid-Korea, konden de regeringen in Seoul in Beijing een gezamenlijke visie op Noord-Korea ontwikkelen. Zo vonden Chinese leiders en liberale Zuid-Koreaanse leiders dat het nucleaire programma van Noord-Korea en de daarbij horende ontwikkeling van raketten van moest verstaan worden als een onzekerheid naar de Verenigde Staten toe. Bijgevolg was er langs Zuid-Koreaanse kant een vraag naar een inter-Koreaanse dialoog om de spanningen tussen de regering in Pyongyang en in Seoul te verminderen. Deze liberale periode in Zuid-Korea ging ook gepaard met problemen tussen Zuid-Korea en China over bijvoorbeeld de historiografie van Koguryo, waarbij China stelde dat de geschiedenis van dit oude koninkrijk onderdeel van de Chinese geschiedenis was. Deze controverse was zo groot dat het aantal parlementsleden van de liberale partij dat vond dat China de belangrijkste diplomatieke partner van Zuid-Korea was daalde van 63% naar 5,7%.¹³

Toen in 2008 Lee Myung-bak verkozen werd als president van Zuid-Korea stond er opnieuw een conservatieve figuur aan het hoofd van het land. De nieuwe president verklaarde dat een herstelling van de alliantie tussen de Verenigde Staten en Zuid-Korea de topprioriteit van het nieuwe buitenlandbeleid moest worden. China wilde deze nieuwe evolutie tegengaan en trachtte de betrekkingen met Zuid-Korea verder te verbeteren door deze naar een hoger niveau te tillen. De Chinezen zagen Zuid-Korea als een belangrijke internationale partner en de toenmalige woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken stelde het volgende: “We moeten de huidige veiligheidsuitdagingen niet aanpakken met militaire allianties van de voorbije Koude Oorlog”. Met deze uitspraak uitte China voor het eerst sinds de normalisering van de diplomatieke betrekkingen tussen Zuid-Korea en China ongenoegen over de alliantie tussen Zuid-Korea en de Verenigde Staten. Dit moment werd voor de bilaterale relatie tussen Zuid-Korea en China nog verder bemoeilijkt door Noord-Korea nadat het land het Zuid-Koreaanse *Cheonan* tot zinken bracht en het eiland Yeonpyeong bombardeerde. China hield het bij een gematigde veroordeling van de Noord-Koreaanse acties. De Noord-Koreaanse acties, waarbij Zuid-Koreaanse burgers en militairen omkwamen, leidde tot een stijging van het aantal Zuid-Koreanen dat de alliantie met de Verenigde Staten steunt. De aarzeling van China om de acties van Noord-Korea te veroordelen kan verklaard worden door de continue houding van China om koste wat het kost de status quo op het Koreaanse schiereiland te

¹¹ Lee, ‘The Geopolitics of South Korea—China Relations: Implications for U.S. Policy in the Indo- Pacific’, 4-5.

¹² Min, ‘Understanding the Economics—Politics Nexus in South Korea— China Relations’, 5.

¹³ Lee, ‘The Geopolitics of South Korea—China Relations: Implications for U.S. Policy in the Indo- Pacific’, 6-7.

behouden.¹⁴ Deze verslechtering van de betrekkingen tussen Zuid-Korea en China mag echter niet gezien worden als een lineair gegeven, zo werden militaire samenwerkingsverbanden nog steeds voortgezet en in 2011 zelfs geüpgraded tot op het ministeriële niveau.¹⁵

2.1.3. Een moeilijke periode voor de relaties tussen Zuid-Korea en China

Met de conservatieve president Park Geun-hye in Zuid-Korea fluctueerde de perceptie van de relatie tussen China en Zuid-Korea in beide landen. In 2013 werden de betrekkingen nog als een dieptepunt sinds de normalisering gepercipieerd, maar in 2015 dan weer als een nieuw hoogtepunt. De president woonde zelfs de militaire parade die het einde van de Tweede Wereldoorlog herdacht in Beijing bij. De hoop van president Park was dat het charmeoffensief naar China toe het land kon overhalen om Zuid-Korea te steunen op het Koreaanse schiereiland in plaats van Noord-Korea. Tijdens het staatsbezoek van de Chinese president Xi Jinping aan Zuid-Korea kwamen de twee landen overeen dat ze reguliere communicatielijnen gingen onderhouden tussen nationale veiligheidsadviseurs tussen die van het Blauwe Huis en de Staatsraad voor Buitenlandse Zaken. Dit niveau van strategische dialoog had China tot dan toe alleen met Rusland en de Verenigde Staten.¹⁶ Niet alleen militaire akkoorden werden gesloten tijdens het staatsbezoek van president Xi, maar er werden ook pogingen ondernomen om tot economische akkoorden te komen. De Aziatische infrastructuurinvesteringsbank (AIIB) werd in 2014 als voorstel aangekondigd door China om te fungeren als multilaterale bank en zo investeringen in transnationale infrastructuur te vergemakkelijken. Internationaal kwam er veel weerstand tegen de Chinese plannen, zeker vanuit Amerikaanse en Japanse hoek. Deze twee landen zagen de AIIB als een rivaal voor de Wereldbank en voor de Aziatische Ontwikkelingsbank en niet als een echt multilateraal project. De AIIB zou volgens de critici een instrument zijn om Chinese belangen te behartigen of te versnellen. Daarnaast ontstond binnen de VS het idee dat de AIIB “een versie van het Chinese staatskapitalisme zou promoten en geen vrije markten”. De Verenigde Staten uitte dan vervolgens grote bezorgdheid over een eventuele Zuid-Koreaanse toetreding tot de bank. Deze oppositie van de Amerikanen zorgde ervoor dat Zuid-Korea niet wilde toetreden tot de AIIB.¹⁷ Wel lukte de poging om een nieuw vrijhandelsakkoord tussen China en Zuid-Korea op te starten. Dit vrijhandelsakkoord was echter van beperkte economische omvang en bracht geen grote nieuwe mogelijkheden voor Zuid-Koreaanse bedrijven in China en omgekeerd.¹⁸

De deadline om als stichtend lid deel uit te maken van de AIIB was maart 2015. Het was echter wel in het voordeel van de Zuid-Koreaanse economie en van Zuid-Koreaanse bedrijven om deel uit te maken van de bank, maar zo lang de Amerikaanse oppositie overeind bleef leek het voor Zuid-Koreaanse beleidsmakers niet opportuun om toe te treden. Het Zuid-Koreaanse Ministerie van Strategie en Financiën liet de deur wel op een kier staan door te stellen dat Zuid-Korea kon toetreden als de onenigheden over de bestuursstructuur van de AIIB werden opgelost. De onderhandelingen tot de toetreding bleven duren totdat uiteindelijk enkele Europese landen beslisten om deel uit te maken van de AIIB. Voor Zuid-Korea was dit de

¹⁴ Lee, 7-8.

¹⁵ Min, ‘Understanding the Economics– Politics Nexus in South Korea– China Relations’, 7.

¹⁶ Lee, ‘The Geopolitics of South Korea—China Relations: Implications for U.S. Policy in the Indo- Pacific’, 10-11.

¹⁷ Mike Callaghan en Paul Hubbard, ‘The Asian Infrastructure Investment Bank: Multilateralism on the Silk Road’, *China Economic Journal* 9, nr. 2 (2016), 122-123.

¹⁸ Celal Bayari, ‘South Korean Economy and the Free Trade Agreement with China’, *The Journal of East Asian Affairs* 33, nr. 1 (2020), 102.

katalysator om toe te treden. Het land vreesde ervoor dat als Zuid-Korea niet voor de deadline van maart 2015 toe zou treden, dan Zuid-Korea minder invloed zou hebben dan sommige Europese landen binnen de AIIB. De bezorgdheden over het bestuur werden daarnaast ook weggewerkt en zorgde voor een verbetering van de bilaterale relatie tussen China en Zuid-Korea.¹⁹

De aarzeling van China om in 2016 de Noord-Koreaanse rakettesten te veroordelen zette kwaadbloed bij de Zuid-Koreaanse politieke elite. De angst voor de dreiging vanuit Noord-Korea zorgde in Zuid-Korea voor een acuter veiligheidsdilemma. Zo begonnen Zuid-Koreaanse beleidsmakers de ontplooiing van THAAD (Terminal High Altitude Area Defense) als een redelijke optie te beschouwen voor de nationale veiligheid van het land. China zag THAAD als een versterking van de Amerikaanse militaire hegemonie in Oost-Azië en verzette zich vrijwel onmiddellijk hiertegen. China verzocht Zuid-Korea om THAAD-project niet verder uit te bouwen omwille van wat China zag als de ondermijning van de Chinese nationale veiligheid. Toen Zuid-Korea toch besliste om verder te gaan met THAAD reageerde China met economische sancties. In China zelf waren er op dat moment drie uitgangspunten over de relatie met Zuid-Korea. Het is in deze context dat de betrekkingen tussen China en Zuid-Korea in 2016 aanzienlijk verslechterde.²⁰

Het einde van de regering van president Park Geun-hye was dramatisch en ongezien in de geschiedenis van Zuid-Korea. De president geraakte verwickeld in een schandaal doordat een persoonlijke vriendin, Choi Soon-sil, verreikende politieke invloed over haar had. Choi werd door het openbaar ministerie aangeklaagd voor corruptie en fraude waarmee ook grote Koreaanse conglomeraten verwickeld waren. De president kon eerst niet worden vervolgd voor deze beschuldigingen, maar de beschuldigingen brachten wel maandenlange massademonstraties teweeg. Uiteindelijk ging de Nationale Assemblee over tot een afzettingsprocedure die na de goedkeuring Grondwettelijke Hof een einde maakte aan het presidentschap van Park Geun-hye op 10 maart 2017. De Koreaanse wetgeving voorziet dat na een afzettingsprocedure er binnen de 60 dagen een nieuwe president dient verkozen te worden.²¹

2.2. Strategieën voor het buitenlandsbeleid

Zuid-Korea wordt doorgaans beschouwd als een *middle power*. Een *middle power* is een land met regionale invloed dat omringd is door grote landen met nog meer invloed. Een land dat omringd wordt door grotere mogendheden kan kiezen voor twee strategieën, *balancing* en *bandwagoning*. Wanneer een land een buitenlandse mogendheid als een gevaar beschouwt, dan kan het land kiezen om dat gevaar te balanceren door middel van militaire allianties met andere landen en toenemende bewapening. Deze strategie heet *balancing*. De tweede mogelijkheid, *bandwagoning*, is om de grotere mogendheid te accepteren en er mee in zee te gaan door er dan profijt uit te slaan. Deze twee strategieën kunnen toegepast worden met betrekking op het Zuid-Koreaanse buitenlandbeleid, zeker met betrekking tot China. Om deze

¹⁹ Mike Callaghan en Paul Hubbard, 'The Asian Infrastructure Investment Bank: Multilateralism on the Silk Road', *China Economic Journal* 9, nr. 2 (2016), 122-123 en 127-128.

²⁰ Lee, 'The Geopolitics of South Korea—China Relations: Implications for U.S. Policy in the Indo-Pacific', 10-11.

²¹ Jae-woo Choo, 'South Korean Politics and Foreign Policy in 2017 and 2018', *East Asian Policy* 10, nr. 1 (2018), 123-126.

dichotomie echter tegen te gaan is er nog een derde alternatieve strategie, namelijk *hedging*. Bij *hedging* wordt ervan uitgegaan dat er twee grote mogendheden in het internationale systeem zitten en de *middle power* een positie inneemt tussen *bandwagoning* en *balancing*. In het geval van Zuid-Korea zijn er twee rivaliserende grootmachten die het land omringen, namelijk China en de Verenigde Staten. In de *hedging*-strategie probeert Zuid-Korea zich niet al te fel te bewapenen met Amerikaanse wapens en niet te fel economisch afhankelijk te worden van China. Om de *hedging*-strategie nog verder te verfijnen, wordt de *double hedging*-strategie geïntroduceerd. Deze laatste strategie houdt in dat de *middle power* er goede relaties op nahoudt met de twee rivaliserende mogendheden. De strategie die academici aan Zuid-Korea toeschrijven is die van de *double hedging*. Zo werden in Zuid-Korea in 2007 officieel de onderhandelingen voor een vrijhandelsakkoord met China opgestart onmiddellijk nadat het land een akkoord had met de Verenigde Staten. Deze onderhandelingen met China werden gestart door een liberale regering, maar verdergezet en succesvol afgerond door twee conservatieve regeringen.²²

De vrijhandelsakkoorden waren vooral een idee dat vanuit Zuid-Korea zelf kwam en werd zelfs de manier om haar traditioneel buitenlandbeleid te hervormen, zowel door conservatieve als liberale politici. De push voor de akkoorden kwam niet tot stand door de private sector, maar door de overheid vanaf het midden van de jaren '90.²³ Zuid-Korea is een land dat afhankelijk is van buitenlandse economieën voor haar eigen welvaart. Met een relatief kleine binnenlandse markt (zeker ten opzichte van de Chinese markt) en een exportgerichte economie hangt het land af van buitenlandse handel. Tussen 2008 en 2014, bijvoorbeeld, was export verantwoordelijk voor meer dan de helft van het Zuid-Koreaanse bruto binnenlands product (BBP). China is de grootste handelspartner van Zuid-Korea en ook de handelspartner waarmee het land het grootste handelstekort heeft. De handel met China en het aandeel van China voor het Zuid-Koreaanse BBP is relatief omvangrijk. De waarde van al de export naar China gedeeld door alle export kan gebruikt worden om de algemene afhankelijkheid van Zuid-Korea op China uit te drukken. De waarde van de export naar China is zo groot als de waarden van alles wat er wordt geëxporteerd naar de VS, Japan en Vietnam samen. Ongeveer 10% van het Zuid-Koreaanse BBP kan direct gelinkt worden aan de relatie met China. Zuid-Korea is dus afhankelijk van China voor de welvaart van het land. Daarnaast heeft bijkomend onderzoek aangetoond dat andere Koreaanse industrieën en sectoren afhankelijk zijn van China, zo zijn directe Chinese investeringen in de Koreaanse dienstensector gestegen en hebben Chinese toeristen een stijging vertegenwoordigd in de totale Koreaanse toeristische sector. Dit heeft als gevolg dat Zuid-Korea kwetsbaarder is dan andere landen als de handelsrelatie met China wordt verstoord.²⁴ De afgelopen twee decennia heeft Zuid-Korea ook moedwillig diepere relaties met andere handelspartners gezocht. De manier waarop het land dat deed was met vrijhandelsakkoorden, zo onderhandelde het land bilaterale akkoorden met Indië, Australië, Indonesië, Vietnam, de Verenigde Staten en ook met China.²⁵

²² Young-mi Choi, 'A middle power's trade policy under U.S.-China FTA competition: South Korea's double hedging FTA diplomacy', *Contemporary Politics* 24, nr. 2 (2017), 233-249.

²³ Seung-joo Lee en Sang-young Rhyu, 'The Political Economy of Change and Continuity in Korea, Twenty Years after the Crisis', *The Political Economy of the Asia Pacific*, 2019, 133.

²⁴ Florence Yang, 'Asymmetrical Interdependence and Sanction: China's Economic Retaliation over South Korea's THAAD Deployment', *Issues & Studies: A Social Science Quarterly on China, Taiwan, and East Asian Affairs* 55, nr. 4 (2019), 6-10.

²⁵ Sohn Yul, 'South Korea under the United States-China rivalry: dynamics of the economic-security nexus in trade policymaking', *The Pacific Review* 3, nr. 6 (2019), 1019-1020.

Naast het louter economische, is er ook een verband tussen de opkomende handelsrelatie en een afwezigheid van een militair conflict tussen de twee staten sinds het einde van de Koreaanse Oorlog. Het samengaan van handel met politieke samenwerking leidt volgens vele academici tot vredevolle effecten op langere termijn. Toch zijn er academici die deze bewering proberen te ontkrachten, zoals professor Barbieri. Een afwezigheid in militaire conflicten betekent echter niet een totale afwezigheid van problemen tussen de twee staten onderling.²⁶ Zuid-Korea is een middelgroot land binnen het internationale systeem en heeft de vrijhandelsakkoorden gebruikt om doelen binnen het Zuid-Koreaanse buitenlandbeleid te verwezenlijken en economische groei te versterken. Zuid-Korea had voor het presidentschap van Moon Jae-in een duidelijke *double hedging*-strategie aangenomen, wat betekent dat het land niet voor een Amerikaans of Chinees kamp koos, maar actief een middenweg zocht.²⁷

2.3. Een nieuwe relatie tussen Zuid-Korea en China

2.3.1. Moon Jae-in

In de periode dat Park Geun-hye werd afgezet, THAAD werd ontplooid en nieuwe verkiezingen werden uitgeschreven, verslechterde de relatie met China aanzienlijk²⁸. De verkiezingen in 2017 werden gewonnen door de liberale oppositieleider Moon Jae-in met 41,4% van de stemmen. Hiermee kwam een einde aan bijna een decennium van conservatieve regeringen en een einde aan de politieke chaos die het land meer dan een jaar teisterde.²⁹ Als leider van de oppositie moedigde hij president Park Geun-hye nog aan om de parade die het einde van de Tweede Wereldoorlog herdacht in Beijing bij te wonen.³⁰ Als kandidaat voor het presidentschap in 2017 beloofde Moon om de economische ongelijkheid, corruptie en zwakke economische groei in Zuid-Korea aan te pakken. Daarnaast sprak Moon over een herziening van het Zuid-Koreaanse buitenlandbeleid en beloofde een “Nationale Belangen Eerst”-beleid. Met dat beleid beloofde hij de belangen van het eigen land voorop te plaatsen.³¹ Ondertussen was Donald Trump al verkozen als president van de Verenigde Staten en zette het beleid om Amerikaanse betrekkingen te verdiepen met Zuid-Korea verder. De regering Trump spoorde de nieuwe Zuid-Koreaanse president aan om een gemeenschappelijk persbericht uit te brengen waarin de presidenten stelden dat de ontplooiing van THAAD een gemeenschappelijke beslissing was. Kort na dit persbericht testte Noord-Korea nog een raket waardoor president Moon zich genoodzaakt voelde om de installatie van THAAD te voltooien.³²

²⁶ Ye Min, ‘Understanding the Economics– Politics Nexus in South Korea– China Relations’, *Journal of Asian and African Studies* 5, nr. 1 (2016), 96.

²⁷ Choi, ‘A middle power’s trade policy under U.S.-China FTA competition: South Korea’s double hedging FTA diplomacy’, 245-246.

²⁸ Gilbert Rozman, Terry Sue Mi, en Eun A Jo, *South Korea’s Wild Ride - The Big Shifts in Foreign Policy from 2013 to 2022* (New York: Routledge, 2024), 98-99.

²⁹ Choo, 123-126.

³⁰ Lee, ‘The Geopolitics of South Korea—China Relations: Implications for U.S. Policy in the Indo- Pacific’, 11-13.

³¹ Jae-woo Choo, ‘South Korean Politics and Foreign Policy in 2017 and 2018’, *East Asian Policy* 10, nr. 1 (2018), 123-126.

³² Lee, ‘The Geopolitics of South Korea—China Relations: Implications for U.S. Policy in the Indo- Pacific’, 11.

De belofte van president Moon tijdens zijn campagne was om het buitenlandbeleid van Zuid-Korea onafhankelijk en autonoom te houden. Het liberale kamp, waar Moon van afkomstig is, was gedurende het bestaan van Zuid-Korea al kritisch geweest voor de relatie met de Verenigde Staten. Ze vonden dat elke partner voor het probleem rond Noord-Korea op dezelfde voethoogte moest staan. Daarnaast paste THAAD initieel niet in het ideologische kader waarmee de liberalen in Zuid-Korea opereren, vermits ze dialoog en uitwisseling de beste manier vinden om met Noord-Korea om te gaan.³³ De Chinese president Xi Jinping waarschuwde dat Zuid-Korea de kernbelangen van China moest respecteren en dat ze elk obstakel naar betere bilaterale relaties moesten verwijderen. Onder kernbelangen worden algemeen mensenrechten in Tibet en Xinjiang, het statuut van Hong Kong en Macau, het statuut van de Zuid-Chinese Zee en het statuut van Taiwan begrepen. Enkele maanden na de raketlancering van Noord-Korea in juli konden China en Zuid-Korea een akkoord vinden om de relatie tussen beide landen opnieuw te verbeteren. Op 31 oktober 2017 vonden de twee landen een akkoord op basis van “Drie Nee’s” waarin Zuid-Korea het volgende stelde:

- 1) Zuid-Korea zal geen bijkomende THAAD-installaties aanwenden,
- 2) Zuid-Korea zal niet participeren in het Amerikaanse raketdefensiesysteem,
- 3) Zuid-Korea is niet van plan om een militaire tripartiete alliantie bestaande uit Zuid-Korea, Japan en de Verenigde Staten op te richten.³⁴

Hiermee was het acute probleem met THAAD van de baan, maar met Donald Trump in het Witte Huis verdwenen de spanningen op de bilaterale relaties tussen Zuid-Korea en China niet. Voor president Trump was er een te groot handelstekort met China wat ertoe leidde dat de Verenigde Staten importheffingen van 25% oplegde op goederen die afkomstig zijn uit China. De Chinezen op hun beurt verhoogde de importheffing op Amerikaanse goederen naar 25%. Naast de importheffingen legde de Verenigde Staten ook sancties op aan Chinese bedrijven zoals Huawei.³⁵ De handelsoorlog tussen de Verenigde Staten en China zorgde voor economische shocken in Zuid-Korea. Het verlies aan BBP van het land tussen april 2018 en september 2019 wordt geschat op 0,27 van het BBP in 2019. Industriële sectoren in Zuid-Korea werden geraakt en investeerders werden zenuwachtig over de gevolgen van de handelsoorlog voor Koreaanse bedrijven.³⁶ De toenemende economische rivaliteit tussen de Verenigde Staten en China, maakte het voor Zuid-Korea niet makkelijker om met beide landen goede relatie te onderhouden. De *double hedging*-strategie die de Zuid-Koreanen voordien hanteerden was dus bij het aanvangen van het presidentschap van Moon Jae-in in gevaar.

2.3.2. Yoon Suk-yeol

Met de komst van COVID-19 in 2020 gingen landen in lockdown en de globale economie leed een enorme shock. Zowel in Zuid-Korea als in China was de politieke en economische shock voelbaar.³⁷ Binnen Zuid-Korea zelf waren bijna alle sectoren economisch getroffen en vroeg de

³³ Choo, ‘South Korean Politics and Foreign Policy in 2017 and 2018’, 126-127.

³⁴ Lee, ‘The Geopolitics of South Korea—China Relations: Implications for U.S. Policy in the Indo-Pacific’, 11-13.

³⁵ Jae-bong Lee, ‘US-China Rivalry for Hegemony and South Korea’s Way’, *The Journal of East Asian Affairs* 32, nr. 1 (2021), 64-67.

³⁶ Min-kyu Son, ‘The global propagation of the US–China trade war’, *Empirical Economics* 63, nr. 6 (2022), 3147-3149.

³⁷ Panpan Wei, Cheng Jin, en Chen Xu, ‘The Influence of the COVID-19 Pandemic on the Imports and Exports in China, Japan, and South Korea’, *Front. Public Health* 9 (2021), 2-7.

economische situatie om de meeste aandacht van de politieke elite in Zuid-Korea.³⁸ Hoewel buitenlandse betrekkingen belangrijk bleven, verdween het in 2020 en 2021 grotendeels, op vaccinatiepolitiek na, naar de achtergrond. Het jaar 2022 bestond uit de laatste maanden van het presidentschap van Moon en Zuid-Korea moest zich dus voorbereiden op een machtswissel. De Zuid-Koreaanse presidentsverkiezingen op 9 maart 2022 werden nipt gewonnen door de conservatieve Yoon Suk-yeol.³⁹ Als kandidaat beloofde Yoon om zich te positioneren als een conservatieve president en de betrekkingen met China te evalueren en indien nodig te herzien. Daarnaast beloofde hij als kandidaat om de alliantie met de Verenigde Staten te versterken en het beleid met betrekking tot Noord-Korea van zijn voorganger niet verder te zetten.⁴⁰ De relatie tussen China en Zuid-Korea werd bemoeilijkt door de verder groeiende rivaliteit tussen China en de Verenigde Staten. Hoewel Donald Trump het Witte Huis had moeten verlaten, voerde de VS geen minder agressief beleid richting China. Dit zorgde ervoor dat de Chinezen de relatie tussen China en Zuid-Korea niet meer konden loskoppelen van de relatie tussen Zuid-Korea en de Verenigde Staten.⁴¹ Opnieuw kwam de *double hedging*-strategie van Zuid-Korea dus in gevaar. Het presidentschap van Yoon kende echter een abrupt einde doordat hij in december van 2024 geschorst werd en zijn presidentiële bevoegdheden verloor, nadat hij eenzijdig de krijgswet in Zuid-Korea had proberen af te kondigen.⁴²

2.4. Presidentiële speeches

In de Verenigde Staten onderzocht Ion Marandici het discours van presidentskandidaten tussen 1960 en 2020 met betrekking tot China. In het onderzoek werd duidelijk dat de relatie tussen de opkomst van China en de manier waarop daarover werd gesproken in de Verenigde Staten niet lineair verliep en afwijkt van de door aanhangers van het neorealisme en machtstransitie opgestelde verwachtingen. Daarnaast werd onderzocht of in het discours China werd afgeschilderd als veiligheidsprobleem of als economische rivaal. Dit past binnen het kader van een Tweede Koude Oorlog.⁴³ Verschillende auteurs hebben al getracht de huidige spanningen binnen het internationale systeem te verklaren aan de hand van deze analogie en een Tweede Koude Oorlog. Tijdens de Koude Oorlog waren grootmachten met elkaar in strijd in een “zero-sum competition” waarbij allianties werden gesmeed en territoriale blokken van geallieerde staten en satellietstaten. Deze analogie is al meermaals afgeschreven, net omdat ook de VS en China diepe economische banden met elkaar hebben.⁴⁴

In lijn met de bevindingen van het onderzoek van Marandici is de analogie met de Koude Oorlog niet passend, vermits in presidentiële debatten onderwerpen zoals Taiwan, veiligheidsallianties in Oost-Azië, ideologie en mensenrechten worden genegeerd. In lijn met de theorie het neorealisme en machtstransitie wordt er gevonden dat de vrees voor een

³⁸ Chang-keun Park en Ji-young Park, ‘COVID-19 and the Korean Economy: When, How, and What Changes?’, *Asian Journal of Innovation and Policy* 9, nr. 2 (2020), 202-203.

³⁹ Aidan Foster-Carter, ‘From Moon to Yoon: End of an Era’, *Comparative connections* 24, nr. 1 (2022), 101-103.

⁴⁰ Yuge Liu, ‘Status, Transition, and Impact of Yoon Suk-yeol Administration’s Trade Policy with China’, *Proceedings of Business and Economic Studies* 6, nr. 1 (2023), 15-17 en 19.

⁴¹ Rozman, Sue Mi, en A Jo, *South Korea’s Wild Ride - The Big Shifts in Foreign Policy from 2013 to 2022*, 148.

⁴² Joyce Lee en Ju-min Park, ‘South Korea’s Yoon removed from office over martial law, election looms’, *Reuters*, 5 april 2025, geraadpleegd 7 mei 2025.

⁴³ Marandici, 513.

⁴⁴ Seth Schindler e.a., ‘The Second Cold War: US-China Competition for Centrality in Infrastructure, Digital, Production, and Finance Networks’, *The Second Cold War: US-China Competition for Centrality in Infrastructure, Digital, Production, and Finance Networks, Geopolitics* 29, nr. 4 (2024), 1084-1085.

relatieve machtsdaling door de opkomst van de Chinese economie. Maar die retoriek kan teruggebracht worden op een wens van politici om bepaalde segmenten aan te spreken binnen het electoraat omwille van het verlies van industriële jobs dan op een logica van het internationale systeem.⁴⁵ In Azië vormen de speeches van regeringsleiders een belangrijk onderdeel van de motor van internationale politiek. Toch zijn er nog leemtes in het academisch onderzoek naar Zuid-Koreaanse speeches op het internationale politieke niveau. Zo worden de speeches tot nog toe enkel in hun geheel of in vergelijking met westerse presidenten bestudeerd. Dit onderzoek vult een belangrijke leemte, door expliciet te focussen op het discours dat Zuid-Koreaanse president voeren over China.⁴⁶

De besproken literatuur toont dat de relaties tussen Zuid-Korea en China gekenmerkt worden door een strategische ambiguïteit en door economische afhankelijkheid. Om de leemte binnen de academische literatuur op te vullen zal deze thesis presidentiële speeches van Zuid-Koreaanse presidenten bestuderen en daarbij aandacht hebben voor de perspectieven die ze hebben op de relatie met China. Om die perspectieven te kunnen analyseren is er nood aan een theoretisch kader, in deze thesis wordt er gekozen om te werken met het constructivisme en meer bepaald het identiteitsconcept van Wendt om te onderzoeken of de beschreven *double hedging*-strategie na het presidentschap van Park Geun-hye staande blijft.

2.5. Onderzoeksvragen

De feitelijke veranderingen in de bilaterale relatie tussen China en Zuid-Korea zijn in de academische literatuur al onderzocht en in de literatuurstudie uitgebreid behandeld. De manier waarop Zuid-Koreaanse presidenten de bilaterale relatie verwoorden en construeren is echter minder onderzocht. In deze thesis worden daarom de officiële speeches van president Moon en Yoon geanalyseerd om de Zuid-Koreaanse perspectieven op de bilaterale relatie tussen Zuid-Korea en China weer te geven. Zuid-Korea is een democratie met een presidentieel systeem waarin de president verkozen kan worden voor één termijn van vijf jaren. De president heeft een sterke uitvoerende rol en bekleedt een centrale positie in de vorming van het Zuid-Koreaanse buitenlandbeleid.⁴⁷ Vanuit een constructivistisch kader onderzoekt deze thesis hoe Zuid-Korea zich positioneert ten opzichte van China. Er wordt gekeken naar hoe presidenten met gevoelige politieke thema's omgaan, in welke mate de presidenten een economische relatie met China willen stimuleren of afremmen en welke strategie Zuid-Korea gebruikt voor de relatie met China.

De centrale onderzoeksvraag luidt:

“Hoe construeren Zuid-Koreaanse presidenten hun relatie met China, en hoe verhouden de economische samenwerking en gevoelige thema's zich in die relatie?”

Om op deze onderzoeksvraag een goed antwoord te kunnen formuleren is het nodig om de centrale onderzoeksvraag op te delen in vier deelvragen:

OV1a: Worden door president Moon gevoelige onderwerpen voor China aangesneden?

⁴⁵ Marandici, 'A Second Cold War? Explaining Changes in the American Discourse on China: Evidence from the Presidential Debates (1960–2020)'.

⁴⁶ Heo en Park, 301-302.

⁴⁷ Heo en Park, 307.

OV1b: Worden door president Yoon gevoelige onderwerpen voor China aangesneden?

OV2a: Streeft president Moon naar een betere economische relatie met China?

OV2b: Streeft president Yoon naar een betere economische relatie met China?

Deze onderzoeksvragen zijn theoretisch ingebed in het concept van identiteit van Wendt en zullen worden uitgewerkt met de thematische coderingen van de presidentiële speeches. Het Wendt's concept van identiteit wordt in het volgende hoofdstuk verder uitgewerkt en de thematische codering in het hoofdstuk erna.

3. Theoretisch kader

Constructivisme als uitgangspunt

Binnen het wetenschappelijk onderzoek naar de internationale relaties tussen verschillende landen zijn de spanningen en conflicten tussen de staten onderling verankerd in de neorealistische literatuur. Zowel structurele als offensieve realisten focussen op factoren die gestoeld zijn op het systemische niveau. Zo wordt er een constante strijd tussen staten opgezet waar asymmetrische machtsbalansen leiden tot een perceptie van vijandigheid. Zo worden vervolgens veiligheidsdilemma's en conflicten geïntroduceerd in de analyses. De theorie van machtsverandering (power transition) stelt daarnaast dat elke verandering in de wereldwijde verdeling van macht gepaard gaat met oftewel de dominante staat of de uitdagende staat die ongenoegen uit over de status quo. Deze theorieën laten te weinig ruimte aan de agency van de binnenlandse politieke elites om het internationale systeem vorm te geven.⁴⁸ Deze thesis zal bijgevolg vertrekken vanuit een constructivistische benadering. In tegenstelling tot het neorealisme stellen constructivisten dat het internationale systeem sociaal geconstrueerd wordt. Staten handelen niet louter op basis van materiële belangen, maar ook op basis van normatieve overtuigingen en identiteit.⁴⁹

Hoewel er verschillende academici zijn binnen het constructivisme zoals Alexander Wendt, Nicholas Onuf en Friedrich Kratochwil, zal deze paper gebruik maken van de algemene theorie van het constructivisme. Zo zal er geen gebruik worden gemaakt van een specifiek model om de analyse vorm te geven, maar zal een sleutelconcept uit het constructivisme wel gebruikt worden.⁵⁰ Constructivisten gaan ervan uit dat schadelijke effecten van structurele machtsasymmetrie kunnen worden verzacht door binnenlandse politieke elites. Daarenboven vertonen politieke elites hun agency als ze hun bevolking overtuigen van confrontatie of vrede. Ondanks de goed beschreven mogelijkheid van politieke elites om de percepties over het buitenlandbeleid vorm te geven, was er tot voor kort een tekort aan onderzoek naar de mechanismes en vormgeving door politieke elites van het buitenlandbeleid zelf. Hoe het discours van politieke elites eruitziet, helpt om de processen binnen het internationale

⁴⁸ Ion Marandici, 'A Second Cold War? Explaining Changes in the American Discourse on China: Evidence from the Presidential Debates (1960–2020)', *Journal of Chinese Political Science* 28 (2023), 512.

⁴⁹ Alexander Wendt, 'Collective Identity Formation and the International State', *The American Political Science Review* 88, nr. 2 (1994). 384-385

⁵⁰ Maja Zehfuss, *Constructivism in International Relations: The Politics of Reality* (New York: Cambridge University Press, 2002), 41.

systeem beter te begrijpen.⁵¹ Constructivisten zoals Wendt stellen dat identiteit een van de belangrijkste bouwstenen zijn die het internationale systeem beïnvloeden, doordat het gelijktijdig de politieke situatie en de relatie tussen staten definieert. Volgens Wendt zijn internationale relaties een voortdurend proces van staten die identiteiten aannemen tegenover elkaar, anderen weergeven als een corresponderende tegen-identiteit en het resultaat daarvan laten belopen.⁵²

Wendt's theorie rond identiteit

Wendt stelt dat een collectieve identiteit twee bestanddelen beslaat, namelijk de *corporate identity* en de *social identity*. De *corporate identity* heeft vier basisdoelstellingen: (1) fysieke veiligheid, (2) ontologische veiligheid in de relatie met de rest van het internationale systeem, wat een verlangen naar stabiele sociale identiteiten veroorzaakt, (3) een erkenning van anderen in het internationale systeem en (4) de ontwikkeling van een beter leven op het collectieve niveau. De *social identity* beslaat de vraag "wie ben ik/wie zijn wij" in een situatie en een positie binnen het internationale systeem. De structuren van het internationale systeem zijn interacties die de vorming van een collectieve identiteit faciliteren. Zo zullen er intersubjectieve systemische structuren ontstaan uit gemeenschappelijke verwachtingen en een gedeeld begrip over het internationale systeem. Daarnaast zijn er ook systemische processen die de collectieve identiteit beïnvloeden. Zo zal een economische interdependentie de mate van afhankelijkheid van delen van het internationale systeem vergroten. Ten slotte is de identiteit wederkerig, leden van het internationale systeem zijn afhankelijk van wat anderen wel en niet doen. Zo zijn er twee interacties, een op basis van gedrag en een op basis van retoriek.⁵³ In deze thesis worden het presidentiële discours van twee Zuid-Koreaanse presidenten geanalyseerd als plaats voor identiteitsconstructie, deze werkwijze laat toe om verder te gaan dan de loutere beschrijving van de speeches. De analyse zal op deze manier inzichten geven over de redenen waarom Zuid-Koreaanse presidenten bepaalde elementen wel of niet verwerken in hun speeches.

De discoursanalytische benadering van deze presidentiële speeches op basis van het constructivisme laat toe om niet alleen de perspectieven op China weer te geven, maar het laat ook toe om de rol te analyseren die de Zuid-Koreaanse president binnen het internationale systeem toekennen aan Zuid-Korea. Op deze manier kan er teruggekoppeld worden naar de literatuur en de beschrijving van de Zuid-Koreaanse strategie van *double hedging*. De analyse zal aantonen waar, wanneer en hoe Zuid-Koreaanse presidenten hun discours houden om tot de conclusie te komen dat de Zuid-Koreaanse strategie wel degelijk een *double hedging*-strategie bevat. Deze benadering zal bijgevolg dus toelaten om de Zuid-Koreaanse perspectieven op de relatie met betrekking tot China te begrijpen als een actief proces van zelfpositionering binnen een veranderende internationale context.

⁵¹ Ion Marandici, 'A Second Cold War? Explaining Changes in the American Discourse on China: Evidence from the Presidential Debates (1960–2020)', *Journal of Chinese Political Science* 28 (2023), 512.

⁵² Zehfuss, *Constructivism in International Relations: The Politics of Reality*, 41.

⁵³ Wendt, 'Collective Identity Formation and the International State', 385-387.

4. Methodologie

Vertrekkende vanuit deze theoretische inzichten zal deze thesis nagaan hoe de presidenten Moon en Yoon tijdens hun toespraken omgaan met gevoelige thema's voor China, economische samenwerking willen stimuleren of afremmen met China en welke strategische overwegingen ze hebben met betrekking tot China.

Het onderzoek van deze thesis zal een duidelijk case-onderzoek zijn. De relaties tussen beide landen zijn zoals in de literatuurstudie aangehaald economisch bijzonder omvangrijk en gevoelig voor politieke veranderingen in Zuid-Korea. De beste manier om dit onderzoek te voeren is door middel van kwalitatieve strategieën. Een kwalitatieve aanpak is noodzakelijk om dit onderzoek tot een goed einde te brengen. De presidentiële speeches die dienstdoen als kwalitatieve bronnen zijn nodig om de intenties van de hoogstgeplaatste politieke functionaris binnen de Koreaanse overheid in kaart te brengen en een beeld te schetsen van de gerichte politieke acties die de Zuid-Koreaanse overheid wil ondernemen op het internationale niveau. Daarnaast laat een kwalitatieve aanpak toe om de effecten van COVID-19 op de relatie tussen Zuid-Korea en China beter te contextualiseren dan een kwantitatieve aanpak zou laten.

De kwalitatieve bronnen waarmee wordt gewerkt in deze thesis zijn de presidentiële speeches van president Moon Jae-in gedurende zijn hele termijn en die van president Yoon Suk-yeol totdat de krijgswet werd afgekondigd. Deze thesis maakt gebruik van een inductieve thematische analyse wat betekent dat de data en de codering organisch tot stand zijn gekomen. De studie liet het niet toe om twee beoordelaars de meting te laten valideren, aangezien er maar één iemand deze studie uitvoerde. Echter werd er wel een codeboek aangemaakt om een objectief en onbevooroordeeld coderingsproces na te streven.⁵⁴ Met de literatuur indachtig werden thema's opgesteld die de vorm aannamen van verschillende codes om de presidentiële speeches van Moon en Yoon te analyseren.

4.1. Dataselectie

Om op de onderzoeksvraag te antwoorden werden alle speeches van president Moon Jae-in en president Yoon Suk-yeol verzameld. Op de officiële website van Zuid-Korea werden de speeches van president Moon Jae-in gehaald vanaf zijn inauguratie op 17 mei 2017 tot zijn aftreden op 9 mei 2022.⁵⁵ Op de presidentiële website van Zuid-Korea werden de speeches van president Yoon Suk-yeol gehaald vanaf zijn inauguratie tot op 9 mei 2022 tot 1 augustus 2024, waarmee het meest recente trilaterale overleg tussen China, Zuid-Korea en Japan het eindpunt vormt.⁵⁶ Van deze speeches werden alle 723 speeches geselecteerd voor verder onderzoek. Vervolgens werden de onbruikbare speeches van de bruikbare gescheiden door ze te sorteren. Allereerst werden alle speeches waar het woord "China" in voorkwam als bruikbaar bestempeld, vervolgens alle speeches met het woord "Chinese", vervolgens alle speeches met het woord "AIIB", vervolgens alle speeches met de woorden in die volgorde "Asian Infrastructure Investment Bank", vervolgens alle speeches met het woord "Taiwan",

⁵⁴ Virginia Braun en Victoria Clarke, 'One size fits all? What counts as quality practice in (reflexive) thematic analysis?', *Qualitative Research in Psychology* 18, nr. 3 (2021), 331.

⁵⁵ 'Presidential Speeches: Korea.Net : The Official Website of the Republic of Korea', geraadpleegd 5 juni 2024, <https://www.korea.net/Government/Briefing-Room/Presidential-Speeches>.

⁵⁶ Office of the President, 'Speeches and Remarks > Speeches and Remarks', Office of the President, geraadpleegd 5 juni 2024, <https://eng.president.go.kr/speeches?page=1>.

vervolgens alle speeches met de woorden in die volgorde “South China Sea”, vervolgens alle speeches met de woorden in die volgorde “Hong Kong”, vervolgens alle speeches met het woord “Macau” vervolgens alle speeches met het woord “Xinjiang”, vervolgens alle speeches met het woord “Tibet”. De speeches die deze sleutelwoorden niet bevatten werden als onbruikbaar bestempeld en niet weerhouden voor verder onderzoek. Dat leverde voor Moon Jae-in 94 speeches op en voor Yoon Suk-yeol 10 speeches. Al deze speeches zijn ondergebracht in de bijlage, elke verwijzing naar deze speeches zal via deze bijlage gebeuren.

4.2. Overtuigingskracht

Speeches en meningen beargumenteren zijn een combinatie van persuasieve en informatieve beschrijvingen. De informatieve beschrijvingen berusten op verifieerbare onderwerpen met realistische doelen, maar de persuasieve beschrijvingen worden gekenmerkt door de abstracte meningen van de spreker. In de hoge contextcultuur van Zuid-Korea is het toelaatbaar dat presidenten spreken over hun meningen zonder er voldoende bewijzen voor te geven. Voormalige presidenten gaven weinig informatie over de onderwerpen en focusten dus op hun meningen. Zo wilde ze laten zien dat ze effectieve beleidsmakers zijn. Presidenten steken dus meerdere onderwerpen in hun speeches, omdat ze niet veel informatie moeten overbrengen. Dat geeft hen de vrijheid om te alterneren van onderwerp tijdens de opvoering van speeches en leidt ertoe dat Zuid-Koreaanse speeches niet worden gekenmerkt door één thema. Koreaanse presidenten deinzen ervoor terug om humor te gebruiken in hun speeches. Daarnaast worden de speeches ook gekenmerkt door een hoge graad van moraliteit, omdat het belangrijk is om te laten zien dat ze hun morele plicht aan de samenleving vervullen.⁵⁷ Omdat presidentiële speeches meerdere doelen en thema's combineren, is de codering bijgevolg gebeurd op het segmentniveau en wordt de analyse vormgegeven door patroonvormen over de tijd heen en tussen presidenten.

4.3. Codering

Dit onderzoek heeft gebruik gemaakt van zowel een inductieve als een deductieve benadering. Voor de inductieve benadering wordt er in dit onderzoek gekeken naar zeven categorieën die zijn samengesteld op basis van de literatuurstudie:

- 1) verbetering van de bilaterale relatie door sterkere economische samenwerking te bepleiten,
- 2) verslechtering van de bilaterale relatie door minder economische samenwerking te bepleiten,
- 3) verbetering van de bilaterale relatie door sterkere vredessamenwerking te bepleiten,
- 4) verslechtering van de bilaterale relatie door te hameren op verschil met Chinese kernbelangen,
- 5) de stukken met betrekking tot de handelsoorlog,
- 6) de stukken met betrekking tot covid,
- 7) de stukken waar China louter als voorbeeld werd beschouwd en dus bestempelt dienden te worden als onbruikbaar.

Doorheen het onderzoek werden sommige nieuwe codes aangereikt om antwoorden te kunnen formuleren op de onderzoeksvragen deze zijn de volgende:

- 1) samenwerking tussen China en Zuid-Korea op vlak van milieu,

⁵⁷ Heo en Park, 304-306.

- 2) Regionalisme,
- 2a) Oost-Aziatische Spoorweggemeenschap,
- 2b) Oost-Aziatische Coöperatie Initiatief voor Infectieziekten en Volksgezondheid,
- 3) Historische gebeurtenissen

4.4. Limieten van het onderzoek

Zoals in elk onderzoek, heeft ook deze methodologisch aanpak enkele limieten. Een eerste limiet van dit onderzoek is dat de speeches van de presidenten niet in de originele taal zijn gelezen en gecodeerd. De geanalyseerde teksten zijn de Engelse vertalingen van de speeches in het Koreaans, wat de juistheid van de exacte woordenschat kan beïnvloeden. Toch zijn de speeches officiële vertalingen van de Zuid-Koreaanse presidentiële diensten en de inhoud ervan dus betrouwbaar. Een tweede limiet is de beperking op presidentiële speeches, campagne speeches, interviews en vragen van journalisten werden niet in het onderzoek opgenomen en bijgevolg kan er niet over een globaal beeld gesproken worden van de perspectieven van Zuid-Koreaanse presidenten op China. Ook andere functionarissen in de Zuid-Koreaanse regering, zoals de premier en de minister van Buitenlandse Zaken of de minister van Eenwording (met Noord-Korea) werden niet opgenomen in het onderzoek. Deze thesis zal dus geen globale uitspraken kunnen doen over de hele Zuid-Koreaanse regering in de periode tussen 2017 en 2024.

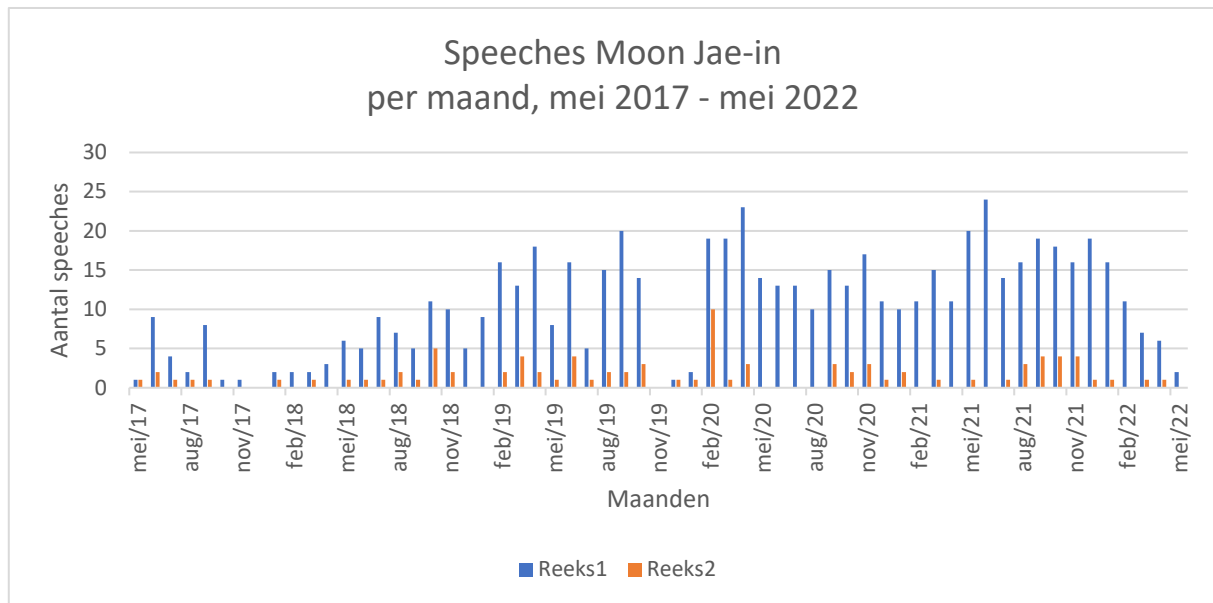
5. Resultaten

5.1. Frequentie

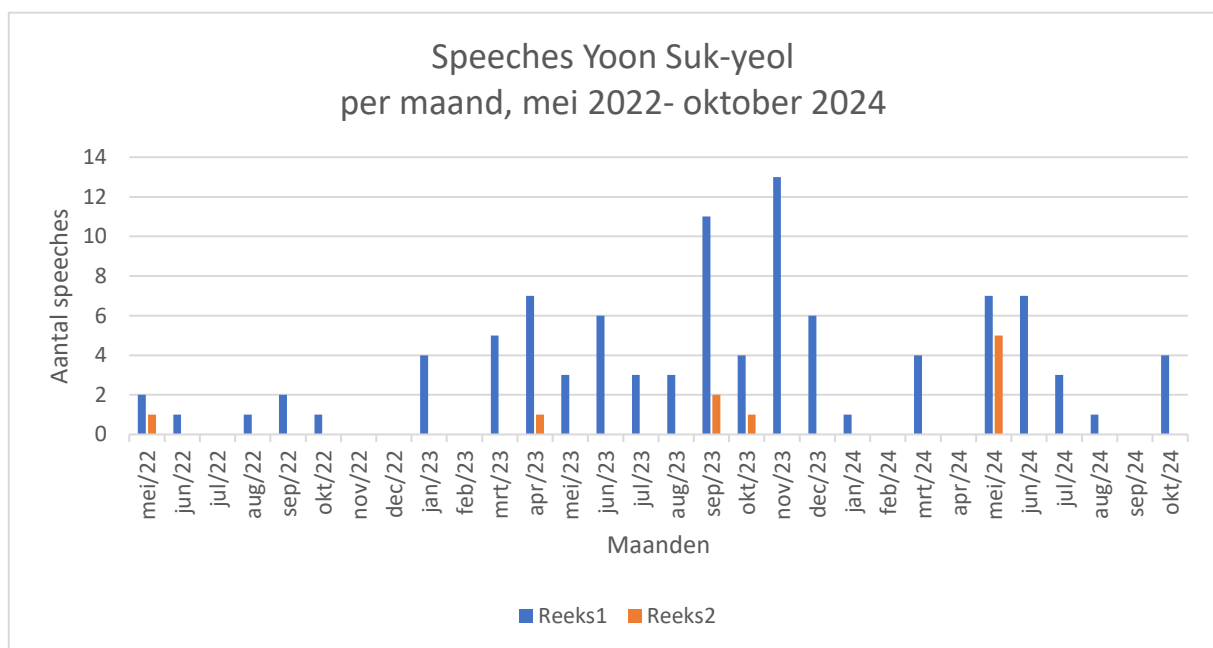
Koreaanse presidenten zijn zorgvuldig in het kiezen van hun woorden. Ze zijn ook behoedzaam om niet al te veel speeches te houden, omdat er in Zuid-Korea een traditie heerst van niet al te veel te spreken. Daarnaast heerst er binnen de Zuid-Koreaanse samenleving ook de verwachting dat een president zorgvuldig omgaat met beloften en uitspraken. Binnen de confucianistische cultuur wordt het duidelijk dat Zuid-Koreanen vinden dat ‘minimalisme’ de heersende toon moet zijn wanneer er gesproken wordt en dat leidt ertoe dat Zuid-Koreanen boodschappen helder willen overbrengen met zo weinig mogelijk woorden. Tussen 1989 en 2014 hielden Zuid-Koreaanse presidenten gemiddeld vier persconferenties per jaar. Amerikaanse presidenten daarentegen hielden tussen de 20 en 34 persconferenties per jaar over dezelfde periode. Tijdens de termijn van de liberale president Rho Moo-hyun kende Zuid-Korea acht keer minder persconferenties dan de Verenigde Staten onder de conservatieve president George W. Bush. Met uitzondering van president Lee Myung-bak houden Zuid-Koreaanse presidenten geen vaste gelegenheidstoespraken.⁵⁸

Wat onmiddellijk opvalt is het verschil tussen Moon Jae-in en Yoon Suk-yeol. De conservatieve president houdt minder speeches dan zijn liberale voorganger. Daarnaast kan er ook duidelijk worden vastgesteld dat doorheen de tijd de codes zowel Moon als Yoon aanwezig zijn. Na een doelgerichte selectie op trefwoorden analyseerden we een deelverzameling van officiële presidentiële toespraken over China (Moon en Yoon). De vermelde aantallen dienen uitsluitend ter transparantie. De interpretatie is en blijft kwalitatief op passage-niveau.

⁵⁸ Heo en Park, 302-303.

Grafiek 1: Speeches van Moon Jae-in, met reeks 1: alle speeches, reeks 2: speeches met aanwezige codering.⁵⁹

Grafiek 2: Speeches van Yoon Suk-yeol, met reeks 1: alle speeches, reeks 2: speeches met aanwezige codering.⁶⁰

5. 2. Antwoord op de onderzoeksvragen

5.2.1. Gevoelige onderwerpen voor China

OV1a: Worden door president Moon gevoelige onderwerpen voor China aangesneden?

OV1b: Worden door president Yoon gevoelige onderwerpen voor China aangesneden?

Om op de eerste onderzoeksvraag te kunnen antwoorden worden de Chinese kernbelangen eerst in kaart gebracht: deze zijn Hong Kong, Macau, Xinjiang, Tibet, Zuid-Chinese Zee en

⁵⁹ Eigen werk.

⁶⁰ Eigen werk.

Taiwan. Het resultaat via deze sampling kwam uit dat er geen resultaten zijn voor Macau, Xinjiang en Tibet. Zowel president Moon als president Yoon spreken niet over deze drie gebieden. Voor president Moon zijn er voor Taiwan drie resultaten, voor Hong Kong drie en voor de Zuid-Chinese Zee twee. Voor president Yoon is er slechts één resultaat voor Taiwan. De speech over de Zuid-Chinese Zee en een speech over Hong Kong beslaat dezelfde speech. Dat geeft een totaal van zes speeches voor president Moon en een speech voor president Yoon. Als er naar de gecodeerde speeches wordt gekeken, dan is het duidelijk dat twee van de drie speeches met betrekking tot Taiwan van president Moon louter bestaat uit Taiwan aan te halen als een voorbeeld in een andere context. Hetzelfde geldt voor de speech van Yoon wat enkel Taiwan als een voorbeeld aanhaalt in een andere context. Uiteindelijk blijft er slechts één speech over en heeft als code toegewezen gekregen.

Presidentiële speeches zijn over het algemeen niet confronterend, heeft eerder onderzoek aangetoond. Binnen de Zuid-Koreaanse cultuur heerst een continu streven naar harmonie, verzoening en mediatie. Er wordt afgezien van onderwerpen die te controversieel of weerlegbaar zijn. De samenleving neigt ook meer naar een collectivistische samenleving en worden actieve hostiele meningen onderdrukt. Zuid-Koreaanse presidenten voelen zich genoodzaakt om confrontaties te vermijden.⁶¹ Dit wil echter niet zeggen dat het vermijden van Chinese kernbelangen in hun speeches niet verder geanalyseerd kan worden. In het volgende hoofdstuk zal dit aanbod komen.

5.2.2. Economische relaties

OV2a: Streeft president Moon naar een betere economische relatie met China?

OV2b: Streeft president Yoon naar een betere economische relatie met China?

Om op deze vraag te kunnen antwoorden worden de volgende de codes bekeken: 1) verbetering van de bilaterale relatie door sterkere economische samenwerking te bepleiten, 2) verslechtering van de bilaterale relatie door minder economische samenwerking te bepleiten. Bij de speeches van zowel president Moon als president Yoon komt de tweede code niet voor. Dat wil zeggen dat er geen actief discours is om minder economisch samen te werken. De eerste code werd gevonden bij beide presidenten over de hele tijdsperiode heen. In totaal werden er dertig speeches gevonden met deze code.

6. Interpretatie van de resultaten

6.1. Chinese kernbelangen

OV1a: Worden door president Moon gevoelige onderwerpen voor China aangesneden?

OV1b: Worden door president Yoon gevoelige onderwerpen voor China aangesneden?

Zoals al eerder werd aangehaald, is er slechts één speech met de code “verslechtering van de bilaterale relatie door te hameren op verschil met Chinese kernbelangen”. De speech die president Moon gaf op 27 oktober 2021 gaat over de ambities die president Moon uitzet voor het land op het internationale niveau. Het stuk tekst gaat met betrekking tot China gaat als volgt:

⁶¹ Heo en Park, 303-304.

“Korea would like to see freedom guaranteed for sea and air navigation across the South China Sea and any disputes resolved peacefully through dialogue. Moreover, I believe that it is crucial to maintain Hong Kong’s stability and development under the One Country Two Systems framework.”

- 27 oktober 2021, Moon⁶²

President Moon valt hiermee China niet onmiddellijk aan en schaadt de kernbelangen van China niet. Hij vermijdt een expliciet waardeoordeel en zijn houding is een voorzichtig. Hij wil zowel China als andere internationale partners niet schofferen en zo de betrekkingen met zowel China als andere staten niet schaden. Wel benadrukt hij belangrijke normen, namelijk maritieme vrijheid en het respect voor bestaande afspraken. Deze retoriek past in de *double-hedging*-strategie, omdat Zuid-Korea binnen een asymmetrische relatie de nadruk legt op het naleven van gemaakte afspraken. President Yoon neemt dezelfde houding aan als president Moon over dit thema en wijzigt dus niet van strategie.

We hope that the Code of Conduct in South China Sea currently being negotiated will be established in a manner that ensures each country’s legitimate rights while respecting the principles of international law.

The Republic of Korea will expand maritime security cooperation with ASEAN while defending the freedom of sea and overflight in accordance with the United Nations Convention on the Law of the Sea.

- Yoon, 7 september 2023⁶³

Zowel president Moon als president Yoon zijn voorzichtig om onderwerpen die voor China gevoelig liggen aan te snijden en vermijden een mogelijke confrontatie. Deze terughoudendheid moet niet enkel gezien worden als een louter strategisch zwijgen, maar als een bewuste handeling van beide presidenten om Zuid-Korea te construeren als een pragmatische middennacht. De presidenten construeren bijgevolg een identiteit voor Zuid-Korea binnen het internationale systeem dat toelaat om een evenwichtige balans te zoeken. Zowel Moon als Yoon kiezen er dus bewust voor om spanningen met China te vermijden. Zowel Moon als Yoon willen een ideologische confrontatie met China vermijden en de mogelijkheid behouden om eventueel economisch samen te werken. Dit past binnen de voorgenoemde *double hedging*-strategie.⁶⁴

6.2. Streven naar betere economische samenwerking

OV2a: Streeft president Moon naar een betere economische relatie met China?

OV2b: Streeft president Yoon naar een betere economische relatie met China?

Moon Jae-in werd president net nadat China economische sancties had gebruikt om de ontplooiing van THAAD tegen te gaan. Dit leidde in Zuid-Korea tot twijfel over de economische

⁶² Bijlage, 349-350.

⁶³ Bijlage, 390-392.

⁶⁴ Choi, ‘A middle power’s trade policy under U.S.-China FTA competition: South Korea’s double hedging FTA diplomacy’, 245-246.

relatie tussen China en Zuid-Korea.⁶⁵ Bij de speeches van zowel president Moon als president Yoon komt de code die wijst op een verslechtering van de economische relaties niet voor. Dat wil zeggen dat er geen actief discours is om minder economisch samen te werken. De eerste code werd gevonden bij beide presidenten over de hele tijdspanne heen. In totaal werden er dertig speeches gevonden met deze code. In een speech op 15 augustus 2017 stelde president Moon echter voor dat Zuid-Korea, China en Japan nauwer zouden kunnen samenwerken op economisch vlak.

I suggest that all the leaders in Northeast Asia put their heads together to take advantage of this opportunity. In particular, Korea, China and Japan should make endeavors together to institutionalize regional security and economic cooperation and share joint responsibility. I also ask all of you to unite behind this cause.

- 15 augustus 2017, Moon⁶⁶

Deze voorstellen komen vaker voor, maar worden over het algemeen op economisch vlak weinig geconcretiseerd. In een daaropvolgende speech op 9 mei 2018 stelde president Moon concretere zaken voor:

While joining forces to tackle life-threatening factors such as fine dust, infectious diseases and chronic illnesses, we three leaders also agreed to continue identifying concrete and substantive projects for cooperation in energy as well as in information and communications technology.

- 9 mei 2018, Moon⁶⁷

Hierin wordt duidelijk gemaakt dat president Moon verdere samenwerking wenst op vlak van energie en informatica, de manier waarop de samenwerking tussen Zuid-Korea en China moet verlopen verduidelijkt president Moon niet. Tot hiertoe is president Moon beperkt in zijn voorstellen.

6.2.1. Regionalisme

In een speech op 15 augustus concretiseert president Moon voor een eerste keer op welke manier hij wil dat Zuid-Korea nauwere economische banden met China zou opbouwen.

I propose the creation of the East Asian Railroad Community today, encompassing six Northeast Asian countries and the United States. The Community will expand the horizon of the Korean economy to the northern part of the continent and become the main artery of mutual prosperity in Northeast Asia. It will then lead to the creation of East Asian energy and economic communities. Moreover, it will initiate a Northeast Asian multilateral peace and security system.

- 15 augustus 2018, Moon⁶⁸

President Moon stelt hier de oprichting van een spoorweggemeenschap tussen Zuid-Korea, Noord-Korea, China, Rusland, de Verenigde Staten en Japan voor. Dit voorstel is een wederkerig element in de speeches van president Moon en gaat altijd gepaard met het idee

⁶⁵ Rozman, Sue Mi, en A Jo, *South Korea's Wild Ride - The Big Shifts in Foreign Policy from 2013 to 2022*, 98-101.

⁶⁶ Bijlage, 311-317.

⁶⁷ Bijlage, 55-56.

⁶⁸ Bijlage, 72-77.

om betere relaties te verkrijgen met alle buurlanden van Zuid-Korea, inclusief China. In totaal komt het voorstel nog zeven keer voor. Opvallend aan het argument is dat het gepaard gaat met het volgende:

The European Coal and Steel Community, which gave birth to the creation of the European Union, is a living example of what this kind of initiative could achieve.

- 26 september 2018, Moon

In August, I proposed the creation of an East Asian Railroad Community to six nations in Northeast Asia, which will include the United States. I hope that a railroad community will succeed in Northeast Asia as well and pave the way for achieving economic cooperation and multilateral security cooperation.

It is never an easy path, but if France, which played a leading role in European integration, lends support and encouragement, the Korean Peninsula will be able to accomplish peace and contribute to the integration and prosperity of Northeast Asia.

- 15 oktober 2018, Moon⁶⁹

Last August, I proposed the establishment of an East Asian Railroad Community, involving six Northeast Asian countries and the United States. I am calling for the East Asian Railroad Community to be modeled after the European Coal and Steel Community. It will then lead to the creation of East Asian energy and economic communities and could ultimately be developed into a multilateral peace and security regime in Northeast Asia.

- 7 mei 2019, Moon⁷⁰

President Moon gebruikt bewust meerdere keren de metafoor van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en wil China betrekken in een verdere multilaterale samenwerking om zo de bilaterale relaties verder te verbeteren. Hij ontwikkelt hier bewust een nieuw regionaal blok. Regio's zijn binnen het internationale systeem geconstrueerde eenheden. Andrew Hurrell stelt: "there are no given regionalist interests either, such interests and identities are shaped in the process of interaction and intersubjective understanding".⁷¹ Regionalisme in Oost-Azië is minder ontwikkeld dan in andere regio's zoals Europa of Noord-Amerika. Niettegenstaande de economische belangen en mate van culturele uitwisselingen, hadden de landen in deze regio op het moment van dit voorstel geen overkoepelende politieke structuur. De reden hiervoor gaat deels terug op het San Franciscosysteem waarmee de Verenigde Staten enkel bilaterale structuren opstelde met Oost-Aziatische landen en geen multilaterale.⁷²

Het is in de deze context dat president Moon een voorstel doet om een overkoepelende structuur in Oost-Azië op te zetten. Met de analogie dat de Europese Gemeenschap van Kolen en Staal omgevormd werd tot de Europese Unie wil president Moon nog een ander doel bereiken, namelijk een multilaterale structuur die ook vrede bevordert. Het plan waarmee

⁶⁹ Bijlage, 87-88.

⁷⁰ Bijlage, 144-156.

⁷¹ Il-hyun Cho, 'Envisioning Regional Order: Inter-Korean Relations and Varieties of Regionalism in South Korea', *Asian Perspective* 46, nr. 2 (2022), 347.

⁷² So-hyun Zoe Lee, 'Ideas and Policy transformation: why preferences for regionalism and cross-regionalism diverged in Japan and Korea', *The Pacific Review* 34, nr. 2 (2019), 290-291.

China opgenomen werd past ook binnen bredere inter-Koreaanse relaties en de nieuwe economische strategie van Zuid-Korea waar drie doelen zijn in opgenomen: 1) via de Koreaanse oostelijke kust een energietoevoer vanuit Rusland opzetten, 2) via de Koreaanse oostelijke kust de industriële en logistieke kracht van de regio benutten en Seoul, het Kaesung Industriegebied en Pyongyang met elkaar verbinden, 3) de gedemilitariseerde zone (grens tussen Noord- en Zuid-Korea) omvormen tot een natuurgebied dat geschikt is voor toerisme door de bergen Seorak, Keumkang en Baekdu met elkaar te verbinden. Daarnaast werd dit nieuwe voorstel door andere liberale Koreaanse beleidsmakers voorgesteld aan China als een complementair voorstel voor het “Belt and Road Initiative” van de Chinese overheid. Wat uiteraard een verbetering van de bilaterale relatie tussen de beide staten inhoudt.⁷³

President Moon zet hiermee de *double hedging*-strategie, die het Zuid-Koreaanse buitenlandsbeleid typeerde, duidelijk verder. Zo betreft hij zowel China als de Verenigde Staten in dit nieuwe voorstel en vervreemdt hij deze beide landen niet. China wordt hier duidelijk geframed als een partner door Zuid-Korea en het land positioneert zich als een land dat een verbindende rol opneemt in Oost-Azië. Wat ook opvalt is dat president Moon Taiwan niet vermeldt als mogelijke lid van deze nieuwe gemeenschap. De Zuid-Koreaanse president blijft in zijn speech voorzichtig om de goede banden met China aan te houden, wat wijst dat in een regionale context de relatie met China voor Zuid-Korea van relatief groot belang blijft.

Also, realizing the East Asian Railroad Community initiative that involves the six countries of Northeast Asia, including both Koreas, as well as the United States, will be right before our eyes.

Advance preparations will be made for connecting to trans-continental railroads. The Government is working together with China and Russia to solve the related technical issues. Moreover, we are working to sign passenger and cargo transport agreements with the Organization for Cooperation of Railways, which we have already joined.

- 5 januari 2022, Moon⁷⁴

Als president verdedigde Moon het project als een project dat de economische situatie van alle participerende landen ten goede zou komen. Economisch onderzoek stelde echter dat de reële economische impact van de spoorlijnen die Zuid-Korea, Noord-Korea, China en Rusland zouden verbinden slechts een beperkte economische impact zou hebben voor Zuid-Korea.⁷⁵ Dat deze regionalistische voorstellen van president Moon niet louter een economisch voordeel met zich meebrachten, wordt ook bewezen door het pleidooi voor een ander regionaal partnerschap, namelijk het “Northeast Asia Cooperation Initiative for Infectious Disease Control and Public Health”.

Hoping that the international community views the issues surrounding the Korean Peninsula through the lens of more inclusive international cooperation, I propose today launching a Northeast Asia Cooperation Initiative for Infectious Disease Control and Public Health, whereby

⁷³ Cho, ‘Envisioning Regional Order: Inter-Korean Relations and Varieties of Regionalism in South Korea’, 360-362.

⁷⁴ Bijlage, 364-366.

⁷⁵ Min-ha Lee en Suh-yong Chung, ‘Is Trans-Korean Railway Solely a Symbol of Peace in the Korean Peninsula?’, *Sustainability* 12, nr. 23 (2020), 10-11.

North Korea participates as a member along with China, Japan, Mongolia and the Republic of Korea.

- 23 september 2020, Moon⁷⁶

Dit nieuwe initiatief werd gelanceerd in een speech van president Moon op 23 september 2020 tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Het voorstel bestaat uit zes landen, namelijk Zuid-Korea, Noord-Korea, China, Mongolië en Japan. Het opvallende hieraan is opnieuw dat, zoals al reeds werd aangegeven, president Moon Taiwan niet vernoemt terwijl het land wel in de regio ligt. De zes landen zijn in dit voorstel wel andere landen dan bij de eerder voorgestelde Oost-Aziatische Spoorweggemeenschap. Rusland en de Verenigde Staten worden nu niet meer genoemd, maar Mongolië wel. Het samenwerkingsverband werd opgericht, maar ontbrak bindende verplichtingen en instellingen. Zo heeft het geen vastgelegd budget en geen secretariaat.⁷⁷ President Moon noemde de oprichting van het samenwerkingsverband wel een succes tijdens het bezoek van de Chinese minister van Buitenlandse Zaken, Wang Yi.

President Xi and I have engaged in close communication despite the COVID-19 situation and agreed to cooperate on epidemic prevention and control and promote people-to-people exchanges. Our two countries have set exemplary precedents of cooperation in response to COVID-19, including the establishment of fast-track entry procedures and the launch of the Northeast Asia Cooperation Initiative for Infectious Disease Control and Public Health.

- 15 september 2021, Moon⁷⁸

Voor president Moon zijn de bilaterale verbetering van de economische relaties naar de achtergrond verdwenen en spreekt hij over China in een context van een multilaterale samenwerking. De multilaterale samenwerkingsverbanden zijn ook meer dan economische strategieën. Door verschillende landen te betrekken, waaronder de Verenigde Staten en Japan, positioneert Zuid-Korea zich als een land dat geopolitieke breuklijnen overstijgt. Het is duidelijk dat president Moon China niet alleen ziet als een economische partner, maar ook als een partner voor vrede en internationale ziektebestrijding.

Als president bouwt Yoon echter niet verder op de ideeën van president Moon en in het discours van president Yoon is er niets terug te vinden over “East Asian Railroad Community” en “Northeast Asia Cooperation Initiative for Infectious Disease Control and Public Health”. Ook de context waarin China als multilaterale partner wordt gezien is anders. Noord-Korea, de Verenigde Staten en Rusland zijn uit het multilaterale discours rond China verdwenen als partners. De multilaterale samenwerking die voor Yoon telt is enkel in verband met Japan, Mongolië en China.

⁷⁶ Bijlage, 268-272.

⁷⁷ Il-seok Oh en Se-ho Jang, ‘Propose Practical Agendas for “Northeast Asian Quarantine Cooperation Institutionalization”’, *INSS Research Report*, 2021, 18-19.

⁷⁸ Bijlage, 325-325.

At the trilateral summit held earlier, Prime Minister Kishida Fumio, Premier Li Qiang and I agreed to deepen exchanges across all sectors of our economies and societies to contribute to global economic prosperity and stability. In particular, we reached a consensus to expand exchanges among future generations.

- 27 mei 2024, Yoon⁷⁹

First, it is necessary to revitalize trade and investment within the region on the basis of mutual respect and trust. We need to upgrade the foundation for economic cooperation by increasing the utilization of the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), the trilateral trade and investment platform, and by promptly resuming the Trilateral FTA negotiations, which have been suspended since 2019.

Above all, corporate investment constitutes the safety valve for trilateral relations. The governments of our three countries must work together to create a predictable and reliable business environment for foreign investors. I urge business leaders here to increase investments in lockstep with the efforts of our governments.

- 27 mei 2024, Yoon⁸⁰

Dit is een groot verschil met president Moon en president Yoon brengt de focus voor multilaterale samenwerking terug naar reële economische samenwerkingsverbanden. President Yoon roept daarnaast op om de gesprekken over een vrijhandelsakkoord tussen China, Japan en Zuid-Korea nieuw leven in te blazen. Hiermee keert president Yoon terug naar de originele Zuid-Koreaanse positie voor het presidentschap van Moon. Yoon gaat met deze stellingname terug naar de strategie van vrijhandelsakkoorden om het buitenlandbeleid vorm te geven. Door Japan expliciet in dit nieuwe vrijhandelsakkoord te betrekken wijzigt president Yoon de *double hedging*-strategie niet door niet expliciet de kant van één mogendheid in Oost-Azië te kiezen.⁸¹ Maar niet alleen de keuze van Japan is belangrijk voor de *double hedging*-strategie van Zuid-Korea. Met dit voorstel wil Yoon ook Chinese bezorgdheden verminderen en zo ook goede relaties met China behouden. China had sinds 2022 meer bezorgdheden over de relatie tussen Zuid-Korea en de Verenigde Staten. Door een nieuw akkoord voor te stellen, wat haalbaarder was dan de regionale voorstellen van Moon, wilde Yoon duidelijk de relatie tussen Zuid-Korea en China loskoppelen van veranderingen in de relaties tussen Zuid-Korea en de VS.⁸² Ook hier blijft Yoon een identiteit creëren dat China voor Zuid-Korea een goede partner is met wie Zuid-Korea goede relaties moeten onderhouden.

6.2.2. Covid

The Government and businesses are doing all they can and collaborating to help suspended parts factories in China resume normal operation as soon as possible.

- 10 februari 2020, Moon⁸³

⁷⁹ Bijlage, 402.

⁸⁰ Bijlage, 402.

⁸¹ Choi, 'A middle power's trade policy under U.S.-China FTA competition: South Korea's double hedging FTA diplomacy', 245-246.

⁸² Rozman, Sue Mi, en A Jo, *South Korea's Wild Ride - The Big Shifts in Foreign Policy from 2013 to 2022*, 148.

⁸³ Bijlage, 225-227.

The endeavor for peace in East Asia and humanitarianism is the spirit of the March First Independence Movement and the Provisional Republic of Korea Government.

We can respond to unconventional security threats only when we strengthen cooperation, not only with North Korea but also with adjacent countries like China and Japan and nearby Southeast Asian nations.

- 1 maart 2020, Moon⁸⁴

De bilaterale relatie tijdens de COVID-periode ging initieel gepaard met een versterking van economische maatregelen om Koreaanse bedrijven in China of bedrijven die met China handel willen voeren te beschermen. Dit wijst erop dat president Moon de economische relatie tussen Zuid-Korea en China wilde beschermen. Moon wil dus COVID als een stoorfactor voor de vorming van de relatie tussen Zuid-Korea en China vermijden. Zoals eerder besproken probeerde president Moon wel om COVID als opportuniteit aan te grijpen, het voorstel over het “Northeast Asia Cooperation Initiative for Infectious Disease Control and Public Health” werd eerder in de analyse al besproken.

6.2.3. Handelsoorlog

It is welcome news made by businesses expanding investments and mutually beneficial cooperation with suppliers amidst such difficult conditions as the global spread of protectionism and the United States-China trade dispute.

- 20 november 2018, Moon⁸⁵

More than anything else, we have to overcome the uncertainty of the external conditions surrounding our economy. Japan's economic retaliation in addition to the faster-than-expected global economic downturn and trade tensions between the United States and China are stoking our economic uncertainty. For heavily export-dependent Korea to cushion these external shocks, we need to urgently spur innovative growth and transform our fundamentals into those of a pace-setting economy.

- 29 augustus 2019, Moon⁸⁶

De handelsoorlog werd door Moon beschreven als een uitdaging voor de Zuid-Koreaanse economie. Het is duidelijk dat president Moon deze shock ook als een binnenlands probleem ziet en wil de Zuid-Koreaanse economie omvormen tot een “pace-setting economy”. Net zoals bij COVID wil Moon de handelsoorlog, een stoorfactor voor de vorming van de relatie tussen Zuid-Korea en China, vermijden. Door echter geen expliciete kant te kiezen behoudt Moon zijn strategie om zowel goede relatie te hebben met de Verenigde Staten als met China. Dit pas helemaal binnen het concept van *double hedging*. In zijn speeches heeft Yoon het niet over de handelsoorlog, dat is logisch omdat de Verenigde Staten en China op 15 januari 2020 overeenkomst vonden die de handelsoorlog bevroor. De in- en exportheffingen tussen de VS en China bleven wel overeind.⁸⁷

⁸⁴ Bijlage, 243-248.

⁸⁵ Bijlage, 109-110.

⁸⁶ Bijlage, 189-191.

⁸⁷ Shiping Hua, *The political logic of the US-China trade war* (Lanham: Lexington Books, 2022), 257.

6.2.4. Verdere samenwerking

Bijkomend zijn er naast economische verbeteringen ook nog andere domeinen waar de presidenten de relatie met Zuid-Korea verder wilden verdiepen. In de speeches werden voor beide presidenten dezelfde domeinen gevonden waarin ze wilde dat beiden landen nauwer gingen samenwerken, namelijk klimaat en culturele uitwisseling.

International cooperation will be enhanced by promoting carbon-neutral cooperation among Korea, China and Japan while actively pushing Korea-EU carbon-neutral projects and solidifying cooperation with the incoming Biden Administration of the U.S. on climate change-related policies.

- 27 november 2020, Moon⁸⁸

Through the ongoing FTA negotiations on services and investment with China and Russia, we will help increase the export of Hallyu content and better protect intellectual property rights.

- 8 december 2020, Moon⁸⁹

The basis of trilateral cooperation is mutual understanding and trust among the peoples of our three countries. To this end, they must meet and communicate frequently. We will strive to increase people-to-people ex-changes to 40 million by 2030, with a particular focus on promoting ex-changes among future generations. We will designate 2025-2026 as the 'Year of Cultural Exchange among ROK, Japan and China' to further strengthen people-to-people and cultural exchanges.

- 27 mei 2024, Yoon⁹⁰

Furthermore, the three countries must now jointly respond to global issues beyond those affecting Northeast Asia. The climate crisis is a common problem facing humanity that cannot be solved by any single country alone. Our three countries have announced carbon neutrality goals and joined the international community's climate change responses.

- 27 mei 2024, Yoon⁹¹

Met deze verdere samenwerking beogen de Zuid-Koreaanse presidenten allebei om de relatie met China verder te construeren als een partnerschap tussen twee landen met gemeenschappelijke doelen. Wat beide presidenten hier doen is de relatie tussen Zuid-Korea en China niet louter als een economische samenwerking construeren, maar als een relatie met gedeelde normen. Dit hoeft niet te verwonderen als er mee rekening wordt gehouden dat Zuid-Korea tussen de periode van 2021 en 2022 de relatie met de Verenigde Staten verbeterde.⁹² In deze context zoeken de twee Koreaanse presidenten verdere mogelijkheden om de *double hedging*-strategie verder te zetten door nieuwe samenwerkingsverbanden met China te zoeken.

⁸⁸ Bijlage, 282-282.

⁸⁹ Bijlage, 285-287.

⁹⁰ Bijlage, 400-401.

⁹¹ Bijlage, 402-403.

⁹² Rozman, Sue Mi, en A Jo, *South Korea's Wild Ride - The Big Shifts in Foreign Policy from 2013 to 2022*, 136 en 149-150.

6.2.5. Partners voor vrede

President Moon koppelt betere relaties met China en vredeswerking soms aan elkaar. In het meest directe voorbeeld daarvan spreekt Moon ook uit dat hij de bilaterale relatie naar een nieuwe hoogte wil tillen.

Next year marks the 30th anniversary of diplomatic ties with China, our largest trading partner and a major stakeholder in promoting peace on the Korean Peninsula. On this occasion, we have to establish a foundation upon which bilateral relations will be elevated to a new height.

- 21 januari 2021, Moon⁹³

Ook Yoon ziet mogelijkheden in de relatie tussen China en Zuid-Korea als een partnerschap dat vrede kan brengen in andere delen van de wereld.

Meanwhile, Korea and China both face grave challenges on a global scale. The war in Ukraine and the Israel-Hamas conflict continue to this day, exacerbating uncertainties in the world economy.

As we have contributed to each other's development and growth while overcoming various difficulties together over the past 30 years, I am confident that Korea and China will continue to strengthen bilateral cooperation in the face of the global polycrisis of today.

- 26 mei 2024, Yoon⁹⁴

We three leaders concurred that active cooperation among the ROK, Japan and China contributes not only to improving bilateral relations but also to promoting peace and prosperity in the region. In addition, we reaffirmed that maintaining peace and stability on the Korean Peninsula serves the common interest and is the responsibility of our three countries.

- 27 mei 2024, Yoon⁹⁵

Zoals eerder vermeld is dit opnieuw een poging om de relatie tussen Zuid-Korea en China met dezelfde waarden en normen te construeren. Opnieuw in de context van de sterke samenwerking tussen de Verenigde Staten en Zuid-Korea onder de impulsen van de nieuwe regering Biden willen zowel Moon als Yoon de relatie met China op een hoger niveau verankeren. Zoals bij de andere eerder vermelde nieuwe samenwerking moeten ook deze uitspraken geanalyseerd worden als een poging van de Zuid-Koreaanse presidenten om de *double hedging*-strategie overeind te houden.

⁹³ Bijlage, 326-329.

⁹⁴ Bijlage, 397.

⁹⁵ Bijlage, 400-401.

7. Conclusie

Het onderzoek in deze thesis vertrok vanuit de centrale vraag hoe Zuid-Koreaanse presidenten hun relatie met China construeren binnen het internationale systeem. Als belangrijke bijvraag werd er gesteld welke rol economische en gevoelige thema's daarin spelen. De analyse werd vormgegeven door middel van een thematische discoursanalyse van presidentiële speeches van Moon Jae-in en Yoon Suk-yeol, ingebed in een constructivistisch kader met bijzondere aandacht voor het identiteitsbegrip van Wendt.

De Zuid-Koreaanse relatie met China werd voor 2017 gekenmerkt door een grote mate van onderlinge economische integratie en Zuid-Koreaanse afhankelijkheid van China. Die relatie liep tijdens het presidentschap van Park Geun-hye aanzienlijke schade op. De resultaten van dit onderzoek bevestigen echter dat beide presidenten hun best doen om die schade te minimaliseren. Beide presidenten gingen voorzichtig om met gevoelige thema's die de Chinese kernbelangen raken. Zowel Moon als Yoon vermeden in al hun speeches confrontatie met China en spraken beperkt over de Chinese kernbelangen. Die stilte was bewust, want dat zorgde ervoor dat ze de relatie tussen de twee landen niet verslechterden.

Na het vertrek van president Park ging Moon nauwere banden met China voorstellen. Het bleef niet bij vage voorstellen, maar hij bepleitte volledig nieuwe multilaterale samenwerkingsverbanden. Zo stelde hij een *East Asian Railroad Community* en een samenwerkingsverband met betrekking tot gezondheid voor. President Moon zag deze constructie duidelijk als een hefboom naar betere relatie, maar bleef voorzichtig om het equilibrium tussen de Verenigde Staten en China niet te schaden. Om de *double hedging*-strategie verder te zetten stelde hij voor om ook de Verenigde Staten op te nemen in enkele van zijn voorstellen. De voorstellen kwamen nooit echt van de grond en president Yoon keerde terug naar meer conventionele ideeën om de relatie tussen Zuid-Korea en China vorm te geven. Deze aanpak was functioneler en hij werd daartoe ook gedwongen. Nadat een verbetering van de relaties met de Verenigde Staten de *double hedging*-strategie in gevaar bracht, moest Yoon naar China toe bijsturen. In deze context haalt Yoon ook enkele gedeelde waarden en normen aan met China, deze dienden tevens om de relatie tussen China en Zuid-Korea deels los te koppelen van de verbeterende relaties tussen Zuid-Korea en de Verenigde Staten.

Beide presidenten demonstreren hun agency die ze hebben binnen de constructivistische visie, doordat ze allebei actief mee vormgeven aan de rol en identiteit van Zuid-Korea binnen het internationale systeem. Hoewel ze allebei de globale strategie van Zuid-Korea zien als een strategie die berust op *double hedging*, zijn ze gedwongen om andere beslissingen te nemen. Ze probeerden expliciet te vermijden dat ze voor de keuze stonden waarbij ze moesten kiezen voor een betere relatie met een van de twee mogendheden. Zuid-Korea ziet China niet als vriend of vijand, maar dus als een strategisch uitdaging die hun rol in het internationale systeem beïnvloedt.

Deze thesis toonde aan dat het presidentieel discours in Zuid-Korea niet louter retorische of informatief van vorm is, maar een instrument voor strategische positionering binnen een complexe en veranderlijke regionale en mondiale context. Door deze benadering draagt dit onderzoek bij aan een dieper begrip over de plaats van middelgrote machten zoals Zuid-Korea binnen het internationale systeem en hoe ze die plaats actief vormgeven.

Bibliografie

Bronnen

President, Office of the. 'Speeches and Remarks > Speeches and Remarks'. Office of the President. Geraadpleegd 5 juni 2024. <https://eng.president.go.kr/speeches?page=1>.

'Presidential Speeches: Korea.Net : The Official Website of the Republic of Korea'. Geraadpleegd 5 juni 2024. <https://www.korea.net/Government/Briefing-Room/Presidential-Speeches>.

Monografieën

Flamm, Patrick. *South Korean Identity and Global Foreign Policy*. 1ste dr. New York: Routledge, 2019.

Houlden, Gordon, Scott Romaniuk, Nong Hong, en Stein Tønnesson. *Security, strategy and military dynamics in the South China Sea : cross-national perspectives*. 1ste dr. Bristol: Bristol University Press, 2021.

Hua, Shiping. *The political logic of the US-China trade war*. Lanham: Lexington Books, 2022.

Jørgensen, Knud Erik. *International Relations Theory: A New Introduction*. 2de dr. Londen: Palgrave, 2018.

Lee, Kai-baik. *A New History of Korea*. Cambridge: Harvard University Press, 1984.

Rozman, Gilbert, Terry Sue Mi, en Eun A Jo. *South Korea's Wild Ride - The Big Shifts in Foreign Policy from 2013 to 2022*. New York: Routledge, 2024.

Ye, Min. *China–South Korea Relations in the New Era : Challenges and Opportunities*. Lanham: Lexington Books, 2017.

Artikels

Bayari, Celal. 'South Korean Economy and the Free Trade Agreement with China'. *The Journal of East Asian Affairs* 33, nr. 1 (2020).

Braun, Virginia, en Victoria Clarke. 'One size fits all? What counts as quality practice in (reflexive) thematic analysis?' *Qualitative Research in Psychology* 18, nr. 3 (2021).

Callaghan, Mike, en Paul Hubbard. 'The Asian Infrastructure Investment Bank: Multilateralism on the Silk Road'. *China Economic Journal* 9, nr. 2 (2016).

Cho, Il-hyun. 'Envisioning Regional Order: Inter-Korean Relations and Varieties of Regionalism in South Korea'. *Asian Perspective* 46, nr. 2 (2022).

Choi, Young-mi. 'A middle power's trade policy under U.S.-China FTA competition: South Korea's double hedging FTA diplomacy'. *Contemporary Politics* 24, nr. 2 (2017).

Choo, Jae-woo. 'South Korean Politics and Foreign Policy in 2017 and 2018'. *East Asian Policy* 10, nr. 1 (2018).

Foster-Carter, Aidan. 'From Moon to Yoon: End of an Era'. *Comparative connections* 24, nr. 1 (2022).

Heo, Mansup, en Jaeyung Park. 'Presidential rhetoric of South Korea and the United States: the case of Lee and Obama'. *Asian Journal of Communication* 26, nr. 4 (2016).

Lee, Jae-bong. 'US-China Rivalry for Hegemony and South Korea's Way'. *The Journal of East Asian Affairs* 32, nr. 1 (2021).

Lee, Ji-young. 'The Geopolitics of South Korea—China Relations: Implications for U.S. Policy in the Indo-Pacific'. *RAND Corporation*, 2020.

Lee, Min-ha, en Suh-yong Chung. 'Is Trans-Korean Railway Solely a Symbol of Peace in the Korean Peninsula?' *Sustainability* 12, nr. 23 (2020).

Lee, Seung-joo, en Sang-young Rhyu. 'The Political Economy of Change and Continuity in Korea, Twenty Years after the Crisis'. *The Political Economy of the Asia Pacific*, 2019.

Lee, So-hyun Zoe. 'Ideas and Policy transformation: why preferences for regionalism and cross-regionalism diverged in Japan and Korea'. *The Pacific Review* 34, nr. 2 (2019).

Liu, Yuge. 'Status, Transition, and Impact of Yoon Suk-yeol Administration's Trade Policy with China'. *Proceedings of Business and Economic Studies* 6, nr. 1 (2023).

Marandici, Ion. 'A Second Cold War? Explaining Changes in the American Discourse on China: Evidence from the Presidential Debates (1960–2020)'. *Journal of Chinese Political Science* 28 (2023).

Min, Ye. 'Understanding the Economics– Politics Nexus in South Korea– China Relations'. *Journal of Asian and African Studies* 5, nr. 1 (2016).

Oh, Il-seok, en Se-ho Jang. 'Propose Practical Agendas for "Northeast Asian Quarantine Cooperation Institutionalization"'. *INSS Research Report*, 2021.

Park, Chang-keun, en Ji-young Park. 'COVID-19 and the Korean Economy: When, How, and What Changes?' *Asian Journal of Innovation and Policy* 9, nr. 2 (2020).

Schindler, Seth, Ilias Alami, Jessica DiCarlo, Nicholas Jepson, Steve Rolf, Mustafa Kemal Bayırbağ, Louis Cyuzuzo, e.a. 'The Second Cold War: US-China Competition for Centrality in Infrastructure, Digital, Production, and Finance Networks'. *The Second Cold War: US-China*

Competition for Centrality in Infrastructure, Digital, Production, and Finance Networks, Geopolitics 29, nr. 4 (2024).

Son, Min-kyu. 'The global propagation of the US–China trade war'. *Empirical Economics* 63, nr. 6 (2022).

Wei, Panpan, Cheng Jin, en Chen Xu. 'The Influence of the COVID-19 Pandemic on the Imports and Exports in China, Japan, and South Korea'. *Front. Public Health* 9 (2021).

Wendt, Alexander. 'Collective Identity Formation and the International State'. *The American Political Science Review* 88, nr. 2 (1994).

Yang, Florence. 'Asymmetrical Interdependence and Sanction: China's Economic Retaliation over South Korea's THAAD Deployment'. *Issues & Studies: A Social Science Quarterly on China, Taiwan, and East Asian Affairs* 55, nr. 4 (2019).

Yul, Sohn. 'South Korea under the United States-China rivalry: dynamics of the economic-security nexus in trade policymaking'. *The Pacific Review* 3, nr. 6 (2019).

Zehfuss, Maja. *Constructivism in International Relations: The Politics of Reality*. New York: Cambridge University Press, 2002.

Weblinks

'China (CHN) Exports, Imports, and Trade Partners | The Observatory of Economic Complexity'. Geraadpleegd 25 oktober 2023. <https://oec.world/en/profile/country/chn>.

Choe, -Hun. 'South Korea Elects Moon Jae-in, Who Backs Talks With North, as President - The New York Times'. Geraadpleegd 31 oktober 2023. <https://www.nytimes.com/2017/05/09/world/asia/south-korea-election-president-moon-jae-in.html>.

Kim, Christine, en Ben Blanchard. 'China, South Korea agree to mend ties after THAAD standoff | Reuters'. Geraadpleegd 25 oktober 2023. <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-missiles/china-south-korea-agree-to-mend-ties-after-thaad-standoff-idUSKBN1D003G/>.

Lee, Joyce, en Ju-min Park. 'South Korea's Yoon removed from office over martial law, election looms'. Reuters, 5 april 2025.

Snyder, Scott A. 'What's Causing the Rise in China-South Korea Tensions? | Council on Foreign Relations'. Geraadpleegd 25 oktober 2023. <https://www.cfr.org/in-brief/whats-causing-rise-china-south-korea-tensions>.

'South Korea (KOR) Exports, Imports, and Trade Partners | The Observatory of Economic Complexity'. Geraadpleegd 25 oktober 2023. <https://oec.world/en/profile/country/kor?subnatTradeValueSelector=tradeScale0>.